

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

DEPARTAMENT ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ

KAP – 41001/05

Nr ewid. 166/2005/P/05/001/KAP

Informacja o wynikach kontroli

Sprawowania przez prezesów sądów rejonowych i Ministra Sprawiedliwości nadzoru nad działalnością komorników

W a r s z a w a   m a r z e c   2 0 0 6   r .

Misją *Najwyższej Izby Kontroli jest dbałość o gospodarność i skuteczność w służbie publicznej dla Rzeczypospolitej Polskiej*

Wizją *Najwyższej Izby Kontroli jest cieszący się powszechnym autorytetem najwyższy organ kontroli państwowej, którego raporty będą oczekiwanym i poszukiwanym źródłem informacji dla organów władzy i społeczeństwa*

Informacja o wynikach kontroli sprawowania przez prezesów sądów rejonowych i Ministra Sprawiedliwości nadzoru nad działalnością komorników

---

**Dyrektor
Departamentu Administracji Publicznej**

Czesława Rudzka-Lorentz

Warszawa, dnia 10 marca 2006 r.

Zatwierdzam:

Piotr Kownacki

Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli

Warszawa, dnia 10 marca 2006 r.

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
00-950 Warszawa
tel.: 0-prefiks-22 444 50 00
www.nik.gov.pl

Spis treści

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI	1
1. Wprowadzenie	4
2. Podsumowanie wyników kontroli.....	5
2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności.....	5
2.2. Uwagi i wnioski	8
3. Ważniejsze wyniki kontroli	12
3.1. Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych.....	12
3.2. Istotne ustalenia kontroli	17
3.2.1. Struktura i dynamika spraw komorniczych.....	17
3.2.2. Sprawy alimentacyjne	19
3.2.3. Nadzór nad działalnością komorników.....	22
3.2.3.1. Nadzór sprawowany przez Ministra Sprawiedliwości	22
3.2.3.2. Nadzór sprawowany przez prezesów sądów apelacyjnych i okręgowych.....	29
3.2.3.3. Nadzór sprawowany przez prezesów sądów rejonowych.....	32
3.2.4. Skargi na działalność komorników.....	36
3.3. Rezultaty finansowe kontroli.....	37
4. Informacje dodatkowe o przeprowadzonej kontroli	39
4.1. Przygotowanie kontroli	39
4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli	39
5. Załączniki	42

1. Wprowadzenie

Numer i temat kontroli: P/05/001 – Sprawowanie przez prezesów sądów rejonowych i Ministra Sprawiedliwości nadzoru na działalnością komorników, w zakresie określonym ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji¹, zwaną w dalszej części informacji „ukse”.

Kontrola została przeprowadzona z inicjatywy Najwyższej Izby Kontroli w związku z propozycją tematu kontroli do planu pracy NIK zgłoszoną przez Sejmową Komisję Polityki Społecznej i Rodziny.

Celem kontroli było dokonanie oceny:

- nadzoru sprawowanego przez sądy powszechne i Ministra Sprawiedliwości nad działalnością komorników w zakresie dotyczącym m.in. formalnej poprawności działalności komorników, tj. szybkości, sprawności i rzetelności postępowania, prowadzenia biurowości i rachunkowości oraz rozpatrywania skarg i zażaleń nie stanowiących przedmiotu rozpoznania sądu w trybie art. 767 Kpc²,
- skali i tendencji zmian zachodzących w egzekucji sądowej w latach 2000-2004 oraz w I półroczu 2005 r., w szczególności w zakresie sprawności i skuteczności egzekucji (z uwzględnieniem spraw dotyczących egzekucji alimentów).

Oceniono również wykonywanie zadań w zakresie sprawozdawczości oraz organizacji egzekucji sądowej, w tym kształtowanie sieci rewirów komorniczych, powoływanie komorników i asesorów oraz zatrudnianie aplikantów komorniczych.

Ponadto, przedmiotem oceny był nadzór nad składaniem przez komorników oświadczeń o stanie majątkowym, a także nad zawieraniem umów ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej za szkody, które mogą zostać wyrządzone w związku z działalnością komornika.

Kontrolą objęto lata 2000-2005 (do 30 czerwca 2005 r.) w zakresie statystycznego przedstawienia danych dotyczących załatwiania spraw, ich struktury i dynamiki, a także kształtowania sieci rewirów i kancelarii komorniczych. Pozostałe zagadnienia z zakresu nadzoru Ministra Sprawiedliwości i prezesów sądów powszechnych nad działalnością komorników objęto kontrolą za lata 2003-2004 i I półrocze 2005 r.

Zakres podmiotowy i termin przeprowadzenia kontroli: Czynności kontrolne zostały przeprowadzone w okresie od 23 maja do 26 października 2005 r. przez Departament Administracji Publicznej w: Ministerstwie Sprawiedliwości, Sądzie Apelacyjnym w Warszawie, Sądzie Rejonowym dla Warszawy-Mokotowa i Sądzie Rejonowym dla Warszawy-Pragi.

Uprawnienia kontrolne wynikające z art. 2 ustawy o NIK³ nie dotyczą działalności komorników, dlatego też kontrola nie obejmowała kancelarii komorniczych.

Kontrola została przeprowadzona pod względem legalności, rzetelności, celowości i gospodarności.

¹ Dz. U. Nr 133, poz. 882 ze zm.

² Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 ze zm.).

³ Ustawa o Najwyższej Izbie Kontroli z dnia 23 grudnia 1994 r. (Dz. U. z 2001 r. Nr 85, poz. 937 ze zm.).

2. Podsumowanie wyników kontroli

2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności

Zapewnienie wykonania wyroków sądowych należy do podstawowych zadań państwa prawa. Bez sprawnej egzekucji komorniczej, zapewniającej szybkie i możliwie pełne zaspokojenie zasądzonych przez sądy roszczeń, nie może być mowy o prawidłowym funkcjonowaniu wymiaru sprawiedliwości. Nawet bardzo sprawne rozpatrywanie spraw przez sądy nie przyczyni się do poprawy praworządności, jeśli wyroki nie będą wykonywane. Przymusowe wykonywanie orzeczeń sądowych stanowi monopol państwa i odbywa się w drodze działań uprawnionych organów. Ustawowymi organami państwa, prowadzącymi egzekucję wyroków sądowych w ramach przyznaných uprawnień są: sąd oraz komornik. Od 2002 r. komornik – posiadając monopol w zakresie przymusowej egzekucji – prowadzi czynności egzekucyjne na własny rachunek⁴ (w ramach prywatnej kancelarii) i traktowany jest jak przedsiębiorca. Komornik korzysta przy tym ze statusu funkcjonariusza publicznego, co przejawia się m.in. w tym, iż wykonywanie tytułów egzekucyjnych gwarantowane jest przymusem państwowym. Brak skuteczności działań funkcjonariuszy publicznych przyczynia się do lekceważenia prawa, podważa zaufanie do wymiaru sprawiedliwości i godzi w autorytet państwa. Państwo powinno zapewnić instrumenty skutecznego oddziaływania na komorników i należycie z nich korzystać. Dlatego szczególnie ważny jest właściwy nadzór państwa nad działalnością komorników, sprawowany przez Ministra Sprawiedliwości i prezesów sądów w zakresie określonym ustawą o komornikach sądowych i egzekucji.

Kontrola NIK wykazała, że nadzór nad działalnością komorników był niezadowalający. Podejmowane w ramach nadzoru działania nie doprowadziły do istotnej poprawy efektywności egzekucji komorniczej w okresie 2000 r. – I połowa 2005 r. Minister Sprawiedliwości oraz prezesi sądów powszechnych⁵ nie dysponowali pełnymi informacjami niezbędnymi do sprawowania skutecznego nadzoru oraz nie w pełni wykorzystywali przysługujące im w stosunku do komorników uprawnienia nadzorcze (np. Minister Sprawiedliwości w zakresie bezpośredniego zlecenia przeprowadzenia wizytacji kancelarii komorniczych czy też bezpośredniego wszczynania postępowań dyscyplinarnych wobec komorników).

⁴ na mocy ustawy z dnia 18 września 2001 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 130, poz. 1452). Upřednio komornik był zatrudniany przez sąd rejonowy. Rozwiązania dotyczące powierzenia wykonywania przymusowej egzekucji samodzielnym komornikom przyjęto również w niektórych krajach Unii Europejskiej (np. we Francji, Holandii, Belgii na Węgrzech).

⁵ Stosownie do art. 64 ust. 2 ukse, Minister Sprawiedliwości do dnia 13 listopada 2004 r. sprawował nadzór nad działalnością komorników poprzez prezesów sądów apelacyjnych, a po tym dniu poprzez prezesów sądów okręgowych. W związku z powyższym, kontrolą objęto sprawowanie nadzoru nad komornikami przez Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie. Zasięgano także informacji i wyjaśnień od Prezesów Sądów Okręgowych funkcjonujących na obszarze apelacji warszawskiej. Ponadto, kontrole przeprowadzono w 2 sądach rejonowych.

Pomimo upływu 8 lat od uchwalenia ustawy o komornikach sądowych i egzekucji Minister Sprawiedliwości nie wydał rozporządzeń do tej ustawy: w sprawie szczegółowych przepisów o biurowości i ewidencji operacji finansowych kancelarii komorniczych (art. 69 ukse)⁶; w sprawie wysokości opłat za czynności komorników niebędące czynnościami egzekucyjnymi (art. 60 ukse), a także rozporządzenia w sprawie czynności komorników, o którym mowa w art. 772 Kpc zmienionym przez art. 95 pkt 4 ukse.

Do sprawowania nadzoru niezbędna jest możliwość pozyskiwania informacji o skali i skuteczności działań komorników. Przed 2004 r. system sprawozdawczości nie zapewniał nawet gromadzenia danych statystycznych na temat sposobu załatwienia spraw przez komorników. Sprawozdania ograniczały się do wykazania ogólnej liczby spraw załatwionych. Począwszy od 2004 r. w sprawozdaniach wykazywany jest sposób załatwienia spraw. Przykładowo, 36% załatwionych w 2004 r. spraw zakończyło się wyegzekwowaniem należności (w przypadku spraw o świadczenia alimentacyjne – 27%), 43% spraw umorzono, a 21% załatwiono w inny sposób.

Minister Sprawiedliwości w okresie 2002 – I połowa 2005 r.⁷ podejmował działania na rzecz tworzenia nowych rewirów komorniczych i usprawnienia procesu powoływania komorników. Działania te jednak dotychczas nie doprowadziły do zlikwidowania istniejących zaległości w załatwianiu spraw komorniczych. W ww. okresie zostały utworzone 52 nowe rewiry komornicze, co oznacza wzrost o 8,9%. Przy wzroście wpływu spraw o 65% i zaległości o 54,2%, wzrost liczby kancelarii komorniczych trudno uznać za wystarczający. Z uwagi na długotrwałą procedurę powoływania przez Ministra Sprawiedliwości komorników (średnio ponad 11 miesięcy), część nowo utworzonych rewirów pozostawała przez wiele miesięcy nieobsadzona. Tylko 12 spośród 52 nowo utworzonych rewirów rozpoczęło działalność do 30 czerwca 2005 r. Zbyt mała, w stosunku do potrzeb, liczba komorników przy stale narastającym wpływie spraw nie gwarantowała szybkiego i skutecznego wyegzekwowania prawomocnych wyroków sądowych.

Ze względu na długotrwałość powoływania komorników, w przypadku zwolnienia stanowiska obowiązki komornika pełnił wyznaczony zastępca. Powodowało to obciążenie komornika, który pełnił zastępstwo dodatkowymi obowiązkami średnio przez 10 miesięcy. NIK za celowe uznaje działania podjęte przez Ministra Sprawiedliwości, zmierzające do ograniczenia korzystania z instytucji zastępstwa, jednakże istotną poprawę mogłoby przynieść dopiero znaczne skrócenie czasu powoływania nowego komornika. Pozytywnie należy ocenić, że w okresie 2000 r. - I połowa 2005 r. liczba asesorów i aplikantów komorniczych zatrudnianych przez komorników wzrosła z 445 do 861, tj. o 93,5%. Niemniej jednak niektórzy komornicy

---

⁶ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie określenia szczegółowych przepisów o biurowości i ewidencji operacji finansowych kancelarii komorniczych zostało wydane w dniu 20 grudnia 2005 r. (Dz. U. Nr 266, poz. 2242), tj. po zakończeniu kontroli NIK.

⁷ W latach 2000-2001 nie utworzono ani jednego, nowego rewiru.

nie wywiązywali się z obowiązku zatrudniania co najmniej jednego aplikanta w okresie 5 lat, co stanowiło naruszenie art. 29 ust.3 ukse.

Minister Sprawiedliwości podejmował w ramach nadzoru szereg działań formalnych, m.in. na: opracował harmonogram działań nadzorczych (w wyniku którego od 2003 r. prezesi sądów apelacyjnych przekazywali plany wizytacji oraz coroczne raporty o stanie egzekucji), a także dokonywał analizy protokołów z corocznych kontroli przeprowadzanych przez prezesów sądów rejonowych w kancelariach komorniczych oraz sporządzał coroczne *Informacje o stanie egzekucji komorniczej*.

W ramach nadzoru sprawowanego przez prezesów sądów rejonowych wszystkie kancelarie komornicze funkcjonujące przy kontrolowanych sądach rejonowych były objęte w okresie 2003 r. – I półrocze 2005 r. corocznymi kontrolami przeprowadzanymi przez wyznaczonych sędziów oraz pracowników sądów rejonowych, zgodnie z wymogiem art. 3 ust. 2 ukse. Kontrole te, w opinii NIK, przeprowadzane były w zbyt wąskim zakresie, gdyż obejmowały od 8 do 17 spraw każdego rodzaju spośród od kilkuset do kilku tysięcy wpływających rocznie do kancelarii. NIK jako nierzetelne oceniła niestosowanie przy sporządzaniu protokołów przez osoby przeprowadzające kontrole kancelarii komorniczych wytycznych przekazanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości, opracowanych w celu ujednoczenia kontroli.

Prezisi skontrolowanych sądów rejonowych nie podejmowali skutecznych działań w celu wyegzekwowania od komorników rozliczeń udzielonych im przez sądy zaliczek na opłacenie kosztów egzekucji komorniczej. W związku z powyższym komornicy nie przedstawili rozliczenia zaliczek pobranych w okresie 2003 r. - I poł. 2005 r. na łączną kwotę 79.763 zł (75% objętej badaniem kwoty), co było niezgodne z art. 41 ukse. Stwierdzono również, że zobowiązania sądu względem komorników z tytułu przyznanych zaliczek na kwotę 66.475 zł nie były na bieżąco ewidencjonowane w księgach rachunkowych, co było niezgodne z art. 6 ust. 1 ustawy o rachunkowości.

W ramach nadzoru nad działalnością komorników zarówno Minister Sprawiedliwości, jak i Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie, nie podjęli skutecznych działań w stosunku do komorników niewywiązujących się z obowiązku składania oświadczeń o stanie majątkowym, co nie sprzyjało przejrzystości działalności tej grupy funkcjonariuszy publicznych. Prawie 29% komorników z obszaru apelacji warszawskiej nie złożyło w ogóle oświadczeń majątkowych za 2003 r. (za 2004 r. – 11,1%), a 65,6% złożyło oświadczenia za 2003 r. po terminie (za 2004 r. – 78%), co stanowiło naruszenie art. 16 ust. 2 i 5 ukse. Nie wywiązywanie się części komorników z obowiązku składania oświadczeń o stanie majątkowym stanowi okoliczność sprzyjającą powstawaniu sytuacji korupcyjnych.

2.2. Uwagi i wnioski

Po analizie materiałów i opracowań Ministra Sprawiedliwości, a także sygnałów i skarg na działalność komorników, Najwyższa Izba Kontroli wskazuje na następujące problemy związane z działalnością komorników:

1. Zmiany w uregulowaniach dostępu do zawodów prawniczych wprowadzone ustawą z dnia 30 czerwca 2005 r. o zmianie ustawy – Prawo o adwokaturze i niektórych innych ustaw⁸ nie objęły komorników. Zasady naboru i prowadzenia aplikacji komorniczej są odmienne niż dla innych zawodów prawniczych. Uzależnienie naboru na aplikację komorniczą od zgody korporacji zawodowej (zatrudnienie aplikanta przez komornika wymaga zgody rady izby komorniczej) oraz pozostawienie określenia trybu i zasad naboru na aplikację komorniczą samorządowi komorników w formie uchwały, może wpływać na ograniczenie dostępności do zawodu komornika.
2. Sprawozdania z działalności komornika nie obrazują w pełni skuteczności postępowania komorników. Ma to miejsce w szczególności w sprawach alimentacyjnych, co budzi niepokój zwłaszcza w sytuacji przejęcia przez Skarb Państwa należności zlikwidowanego Funduszu Alimentacyjnego, które wg stanu na 30 kwietnia 2004 r. wynosiły ponad 7,7 mld zł. W grupie spraw wykazywanych w sprawozdaniach MS Kom-23 jako zaległe znajdowały się zarówno sprawy, w których egzekucja okazała się bezskuteczna, jak i te, w których egzekucja komornicza doprowadziła do częściowego wyegzekwowania należności alimentacyjnych, a sprawy nie mogły być zakwalifikowane do zakończonych w danym roku, gdyż spłata należności przypada na wiele lat. Ponadto, obowiązujący system sprawozdawczości nie daje możliwości ustalenia wysokości kwot podlegających egzekucji, kwot należności w stosunku do których egzekucję umorzono, jak i kwot wyegzekwowanych (za wyjątkiem egzekucji należności sądowych). Nie zapewnia także uzyskania danych dotyczących egzekucji należności od jednostek sektora finansów publicznych. Brak dostatecznej wiedzy w tym zakresie utrudnia działania usprawniające egzekucję komorniczą.
3. Analiza danych liczbowych wskazuje na niezadowalający stan egzekucji komorniczej. W okresie objętym kontrolą, w każdym roku komornicy załatwiali mniej spraw niż wpływało do kancelarii. Wynikało to m.in. ze stale rosnącej liczby spraw wpływających do kancelarii komorniczych – w latach 2000-2004 wpływ spraw wzrósł o 65%. Pomimo, że liczba spraw załatwionych w ciągu roku przez komorników w latach 2000-2004 wzrosła o 87,8% (co świadczy o częściowej poprawie sprawności działania komorników), to wpływ spraw nie został opanowany i corocznie narastała liczba spraw pozostałych do załatwienia na następny rok. Należy jednakże zwrócić uwagę, że średnio na jednego komornika przypadało do załatwienia w 2000 r. 3.649 spraw i aż 6.034 sprawy w 2004 r. Pojedynczy komornik załatwiał średnio w 2000 r. 1.463 sprawy, a w 2004 r. – 2.711 spraw, tj. odpowiednio 40,1%

---

⁸ Dz. U. Nr 163, poz. 1361.

i 44,9% przypadających do załatwienia spraw. Liczba spraw zaległych na koniec 2004 r. w porównaniu do 2000 r. wzrosła o 54,2% i wyniosła 1.960.909 spraw. Wskaźnik zaległości w rozpatrywaniu spraw⁹ (tj. czas potrzebny na rozpatrzenie wyłącznie spraw zaległych) utrzymywał się na bardzo wysokim poziomie 14,1 miesiąca (przy 15,1 miesiąca w 2000 r.).

4. Brak istotnej poprawy skuteczności egzekucji komorniczej, oprócz obiektywnych przyczyn takich jak: zubożenie części społeczeństwa, utrzymujące się bezrobocie, wynikał również m.in. z nieadekwatnej w stosunku do potrzeb liczby rewirów komorniczych i długotrwałego procesu powoływania komorników, a także z niedostatecznej operatywności i małego zaangażowania części komorników¹⁰. Na poprawę efektywności egzekucji komorniczej powinno wpłynąć dalsze zwiększenie liczby komorników, tworzenie nowych bądź podział już istniejących rewirów (można także rozważyć możliwość prowadzenia kancelarii przez kilku komorników wzorem rozwiązań przyjętych na gruncie ustawodawstwa francuskiego¹¹) oraz sprawniejsze powoływanie komorników. Zwiększenie konkurencji wśród komorników wymusiłoby wzrost skuteczności i staranności komorników, co obecnie przy liczbie spraw, znacznie przewyższającej możliwości załatwienia przez komorników, nie wydaje się możliwe.
5. Sprawowaniu skutecznego i pełnego nadzoru nad działalnością komorników powinna sprzyjać właściwa współpraca organów nadzoru (Ministra Sprawiedliwości i prezesów właściwych sądów) z organami samorządu komorniczego (Krajowa Rada Komornicza, Rady Izb Komorniczych). Prezesi sądów okręgowych na terenie apelacji warszawskiej nie otrzymywali – do czasu przeprowadzenia kontroli NIK – od Rady Izby Komorniczej w Warszawie odpisów protokołów wizytacji, wniosków i poleceń powizytacyjnych.
6. Minister Sprawiedliwości, jak i prezesi sądów nie występowali z wnioskami o wszczęcie postępowań dyscyplinarnych wobec komorników niewywiązujących się z obowiązku złożenia oświadczenia o stanie majątkowym, a także wobec komorników, którzy niewykonali zaleceń pokontrolnych, a kolejne kontrole w ich kancelariach wskazały powtarzające się nieprawidłowości. Minister Sprawiedliwości nie występował również o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego wobec komorników niewywiązujących się

---

⁹ Wskaźnik zaległości w rozpatrywaniu spraw liczony, wg metody stosowanej w Ministerstwie Sprawiedliwości poprzez podzielenie liczby spraw zaległych na koniec okresu sprawozdawczego poprzez średniomiesięczny wpływ spraw w tym okresie.

¹⁰ W piśmie z dnia 7 sierpnia 2003 r. Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Pan Sylwester Królak informował prezesów sądów apelacyjnych, iż „*Bez wątplenia jedną z przyczyn niekorzystnego stanu rzeczy w zakresie skuteczności egzekucji jest niedostateczna operatywność i małe zaangażowanie części komorników, którzy swoje działania koncentrują na sprawach dużych, rokujących skuteczną egzekucję. Odbywa się to z uszczerbkiem dla wierzycieli prowadzących egzekucję niższych kwot.*”

¹¹ Francuscy komornicy mogą wykonywać swój zawód w ramach posiadanych przez siebie kancelarii indywidualnych, ale mogą również w celu wykonywania zawodu wchodzić z innymi komornikami w odpowiednie związki i stowarzyszenia oraz spółki kapitałowe. Prof. dr hab. Kazimierz Lubiński: Systemy organów egzekucyjnych w sprawach cywilnych i handlowych w państwach członkowskich Unii Europejskiej ze szczególnym uwzględnieniem instytucji komornika sądowego str. 23, Egzekucja na świecie, Dodatek specjalny do „Currendy”, Sopot 1995.

z obowiązku zatrudniania co najmniej jednego aplikanta komorniczego w okresie 5 lat, ograniczając się do przekazania informacji w tej sprawie Krajowej Radzie Komorniczej z prośbą o poinformowanie o podjętych działaniach. Ustalono, że Krajowa Rada Komornicza zwlekała ze skierowaniem wniosków o wszczęcie postępowań dyscyplinarnych w tych sprawach i do dnia zakończenia kontroli KRK nie poinformowała Ministra Sprawiedliwości o podjętych działaniach w stosunku do 110 spośród 119 komorników, którzy uchybili ww. obowiązkowi. Powyższe wskazuje, na konieczność rozważenia zasadności powierzenia prowadzenia postępowań dyscyplinarnych samorządowi komorniczemu.

W świetle powyższych danych należy uznać, że dokonana w 2002 r. prywatyzacja zawodu komornika dotychczas nie doprowadziła do oczekiwanej poprawy stanu egzekucji.

NIK, biorąc pod uwagę wyniki kontroli i analizy dostępnych materiałów wnioskuje o:

1. Podjęcie przez Ministra Sprawiedliwości prac legislacyjnych w celu zwiększenia dostępności do zawodu komornika i aplikacji komorniczej.
2. Dokonanie przez Ministra Sprawiedliwości kompleksowej oceny wykonywania przez komorników ich zadań w warunkach wynikających z ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r o komornikach sądowych i egzekucji po nowelizacji z dnia 18 września 2001 r. oraz zapewnienie stałego monitorowania skali i skuteczności działań komorników.
3. Podjęcie przez Ministra Sprawiedliwości działań w celu dostosowania sprawozdawczości komorników, tak aby odzwierciedlała faktyczny sposób załatwiania spraw (w tym spraw alimentacyjnych w toku) oraz kwoty egzekwowanych i wyegzekwowanych należności. Należałoby przy tym rozważyć uwzględnienie w sprawozdawczości danych dotyczących egzekwowania należności od jednostek sektora finansów publicznych.
4. Kontynuowanie przez Ministra Sprawiedliwości oraz prezesów sądów działań w celu dostosowania sieci rewirów komorniczych do istniejących potrzeb oraz przyspieszenia powoływania komorników zarówno w nowo utworzonych, jak i zwalnianych rewirach, co pozwoli na odciążenie dotychczas funkcjonujących kancelarii.
5. W przypadkach naruszania ustawowych obowiązków przez komorników korzystanie przez uprawnione podmioty ze wszystkich instrumentów nadzoru, w tym wnioskowanie o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego.
6. Wydanie przez Ministra Sprawiedliwości rozporządzeń: do ustawy o komornikach sądowych i egzekucji w sprawie wysokości opłat za czynności komorników nie będące czynnościami egzekucyjnymi oraz do Kpc - w sprawie czynności komorników.
7. Uwzględnianie w corocznych kontrolach kancelarii komorniczych – prowadzonych w ramach nadzoru prezesów sądów rejonowych – wytycznych Ministra Sprawiedliwości, kwestii rozliczeń finansowych z komornikami, a także objęcie kontrolą większej liczby spraw.

8. Usprawnienie procedur kontroli finansowej w sądach rejonowych w celu wyeliminowania przypadków niewłaściwego egzekwowania rozliczeń zaliczek i należności od komorników.
9. Wszczywanie postępowań dyscyplinarnych na wniosek Ministra Sprawiedliwości, prezesów sądów oraz organów samorządu komorniczego w przypadkach niewywiązywania się komorników z obowiązku składania oświadczeń o stanie majątkowym.

3. Ważniejsze wyniki kontroli

3.1. Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych

1. W okresie objętym kontrolą stan prawny dotyczący statusu komornika sądowego, jak i egzekucji komorniczej ulegał zmianom. Z dniem 1 stycznia 2002 r. ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji, zmieniona została ustawą z dnia 18 września 2001 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie niektórych innych ustaw¹². Zgodnie z art. 1 i 3a ukse, komornik jest funkcjonariuszem publicznym działającym przy sądzie rejonowym, ale na własny rachunek. Uprawnienia kontrolne NIK wynikające z art. 2 ust. 1 ustawy o NIK¹³, nie dotyczą działalności komorników sądowych. Również art. 2 ust. 3 ustawy o NIK nie daje podstaw do merytorycznej kontroli działalności komornika. Kolejna, znacząca nowelizacja ukse weszła w życie z dniem 13 listopada 2004 r.¹⁴ Zmiany dotyczyły m.in. doprecyzowania przepisów dotyczących tworzenia rewirów komorniczych, usprawnienia procedury powoływania komorników, wprowadzenia instytucji przeniesienia komornika na inny rewir, zwiększenia uprawnień Ministra Sprawiedliwości w postępowaniu dyscyplinarnym oraz zmian w finansowaniu egzekucji.
2. Zgodnie z art. 1 ukse, komornik sądowy jest funkcjonariuszem publicznym, działającym przy sądzie rejonowym, który zgodnie z art. 3 ust. 1 przy wykonywaniu czynności podlega tylko ustawom oraz orzeczeniom sądu. W myśl art. 3a cytowanej ustawy, w brzmieniu obowiązującym w okresie od 1 stycznia 2002 r. do 20 sierpnia 2004 r., komornik na własny rachunek wykonywał czynności wchodzące w zakres jego zadań, i nie był przedsiębiorcą w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. - Prawo działalności gospodarczej¹⁵. Od 21 sierpnia 2004 r. komornik na własny rachunek wykonuje czynności, o których mowa w art. 2 ukse, i zgodnie z art. 4. ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej jest przedsiębiorcą¹⁶.
3. Nadzór nad formalną poprawnością działalności komorników sprawuje prezes sądu rejonowego, przy którym działa komornik, zgodnie z art. 3 ust. 2 ukse. W zakresie nadzoru, prezes sądu rejonowego działa wyłącznie poprzez jednokrotną kontrolę (art. 3 ust. 3 ustawy) przeprowadzoną w ciągu roku w kancelarii komornika oraz w ramach rozpatrywania skarg i zażaleń nie

¹² Dz. U. Nr 130, poz. 1452.

¹³ Ustawa o Najwyższej Izbie Kontroli z dnia 23 grudnia 1994 r. (Dz. U. z 2001 r. Nr 85, poz. 937 ze zm.).

¹⁴ Wprowadzona ustawą z dnia 24 września 2004 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz ustawy - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 236, poz. 2356).

¹⁵ Dz. U. Nr 101, poz. 1178 ze zm.

¹⁶ Art. 3a został zmieniony ustawą z dnia 2 lipca 2004 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 173, poz. 1808). Stosownie zaś do art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną - wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą.

stanowiących przedmiotu rozpoznania sądu w trybie art. 767 Kpc¹⁷. Uprawniony jest także do żądania od komornika stosownych wyjaśnień i wydawania zarządzeń, których nieprzestrzeganie może stanowić podstawę wszczęcia postępowania dyscyplinarnego wobec komornika. Od dnia 1 października 2004 r. prezes sądu rejonowego, przy którym działa komornik, kontroluje spełnienie przez niego obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia (art. 24a ukse).

4. Stosownie do art. 64 ust. 1 ukse zwierzchni nadzór nad działalnością komorników sprawuje Minister Sprawiedliwości. Nadzór ten nie może wkraczać w działania podlegające nadzorowi sądu. Minister Sprawiedliwości sprawował nadzór nad komornikami poprzez prezesów sądów apelacyjnych (od dnia 13 listopada 2004 r. poprzez prezesów sądów okręgowych) i sędziów wizytatorów, a w zakresie kontroli finansowej (od 13 listopada 2004 r.) poprzez osoby upoważnione. Minister Sprawiedliwości lub z jego upoważnienia prezes sądu apelacyjnego (od 13 listopada 2004 r. prezes sądu okręgowego) mógł zlecać sędziemu wizytatorowi przeprowadzenie wizytacji w określonej kancelarii, a od 13 listopada 2004 r. również osobie upoważnionej – w zakresie kontroli finansowej¹⁸. Z art. 71 ukse, wynika, że komornik ponosi odpowiedzialność dyscyplinarną m.in. za: naruszenie powagi i godności urzędu, rażącą obrazę przepisów prawa, niewykonanie poleceń powizytacyjnych, podejmowanie czynności z rażącą zwłoką. Uprawnienia Ministra Sprawiedliwości, prezesów sądów i sędziów wizytatorów w postępowaniu dyscyplinarnym reguluje art. 74 ust. 1 ukse.
5. Nadzór nad komornikami sprawują również organy samorządu zawodowego komorników – Krajowa Rada Komornicza (KRK) oraz Rady Izb Komorniczych. Przedmiotem nadzoru Krajowej Rady Komorniczej jest terminowość, rzetelność i skuteczność postępowania egzekucyjnego (art. 65 ust. 3). W art. 67 ust. 1 ukse zobowiązano Rady Izb Komorniczych do przekazywania KRK m.in. protokołów wizytacji i wniosków, poleceń powizytacyjnych. Od 13 listopada 2004 r. dokumenty te powinny być również przekazywane prezesowi właściwego sądu okręgowego.
6. Komornik działa na obszarze swojego rewiru. Od dnia 1 stycznia 2002 r. do 13 listopada 2004 r. rewirem komorniczym (art. 7 ust. 1 ukse) był obszar właściwości sądu rejonowego z zastrzeżeniem, że jeżeli przemawiały za tym potrzeby prawidłowego i sprawnego prowadzenia czynności komorniczych, prezes sądu apelacyjnego mógł utworzyć w obszarze właściwości sądu rejonowego więcej niż jeden rewir komorniczy albo rewir komorniczy obejmujący obszar właściwości więcej niż jednego sądu rejonowego. W terminie 14 dni od utworzenia rewiru komorniczego prezes sądu apelacyjnego zawiadamiał o tym Ministra Sprawiedliwości. Regulacje dotyczące tworzenia rewirów komorniczych i wyznaczania siedzib kancelarii komorniczych zostały zmienione z dniem 13 listopada 2004 r. Rewir komorniczy obejmuje obszar właściwości sądu rejonowego, część tego obszaru lub obszar

¹⁷ Art. 767 § 1 Kpc stanowi, że na czynności komornika przysługuje skarga do sądu rejonowego, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. Dotyczy to także zaniechania przez komornika dokonania czynności. Do rozpoznania skargi na czynności komornika właściwy jest sąd, przy którym działa komornik. Jeżeli do prowadzenia egzekucji został wybrany komornik poza właściwością ogólną, skargę rozpoznaje sąd, który byłby właściwy według ogólnych zasad.

¹⁸ Art. 64 ust. 2 i art. 64 ust. 3 zmienione ustawą z dnia 24 września 2004 r. (patrz przypis 14 na str. 11).

właściwości kilku sądów rejonowych. Prezes sądu apelacyjnego, w drodze zarządzenia, na wniosek prezesa właściwego sądu okręgowego, po zasięgnięciu opinii rady właściwej izby komorniczej, tworzy i znosi rewiry, zmienia ich granice oraz wyznacza siedziby kancelarii komorniczych. Odpis zarządzenia, zgodnie z ust. 3 tego artykułu, prezes sądu apelacyjnego doręcza niezwłocznie Ministrowi Sprawiedliwości, który w terminie jednego miesiąca od dnia doręczenia może, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Komorniczej, uchylić zarządzenie prezesa sądu apelacyjnego. Minister Sprawiedliwości, w terminie do dnia 31 marca każdego roku, ogłasza, w drodze obwieszczenia w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski", wykaz rewirów i siedzib kancelarii komorniczych (art. 7 ust.5 ukse).

7. Stosownie do art. 10 ukse komornikiem może być ten kto, m.in. ukończył wyższe studia prawnicze lub administracyjne, odbył aplikację komorniczą i złożył egzamin komorniczy. Z obowiązku powyższego zwolnieni są sędziowie, adwokaci, prokuratorzy, radcowie prawni, notariusze oraz osoby, które ukończyły aplikacje w ww. korporacjach, a także osoby posiadające stopień doktora nauk prawnych (art. 10 ust.2 ukse). Kwestie związane z powoływaniem komorników reguluje art. 11 ukse. Od dnia 13 listopada 2004 r. wprowadzono rozwiązanie, zgodnie z którym Minister Sprawiedliwości informuje, w drodze obwieszczenia zamieszczonego w Monitorze Polskim, o wolnym stanowisku komornika oraz wskazuje pozostający do obsadzenia rewir i prezesa sądu apelacyjnego, do którego zainteresowani mogą składać wnioski o powołanie w terminie 1 miesiąca od daty wskazanej w obwieszczeniu. Wprowadzono też przepis umożliwiający Ministrowi Sprawiedliwości przeniesienie komornika na inny rewir. Uprzednio komornika powoływał Minister Sprawiedliwości, (po zasięgnięciu opinii samorządu komorniczego) na wniosek zainteresowanego złożony za pośrednictwem prezesa sądu apelacyjnego.
8. W art. 32 ust. 2 ukse określono, iż asesora komorniczego powołuje prezes właściwego sądu apelacyjnego na wniosek komornika, który zamierza zatrudnić asesora komorniczego, przy czym, w uzasadnionych przypadkach rada izby komorniczej może zobowiązać komornika do zatrudnienia asesora komorniczego. Stosownie do art. 26 ust. 2 ukse zastępcą komornika może być komornik innego rewiru lub asesor komorniczy. W przypadku gdy w kancelarii nie jest zatrudniony asesor komorniczy, zastępcę komornika wyznacza, w drodze zarządzenia, prezes właściwego sądu apelacyjnego na wniosek rady właściwej izby komorniczej.
9. Sprawy dotyczące aplikantów komorniczych zostały uregulowane w art. 29-33 ukse¹⁹, z których wynika m.in., że:
  - aplikant komorniczy zatrudniany jest przez komornika za zgodą rady izby komorniczej,
  - aplikacja komornicza trwa 2 lata i kończy się egzaminem organizowanym przez Krajową Radę Komorniczą, składanym przed komisją egzaminacyjną powołaną przez Ministra Sprawiedliwości,

¹⁹ Szczegółowe zasady naboru i przebieg aplikacji komorniczej zostały określone w Regulaminie Aplikacji Komorniczej stanowiącym zał. nr 1 do uchwały Nr 102 z dnia 26 czerwca 2001 r. Krajowej Rady Komorniczej.

- komornik ma obowiązek zatrudnić co najmniej jednego aplikanta komorniczego w okresie 5 lat (prezes sądu apelacyjnego może zwolnić komornika z tego obowiązku).
10. Komornik zgodnie z art. 16 ust. 2 ukse jest obowiązany do złożenia oświadczenia o swoim stanie majątkowym właściwemu terytorialnie prezesowi sądu apelacyjnego. Analizy danych zawartych w oświadczeniu dokonuje kolegium sądu apelacyjnego. Oświadczenie majątkowe składa się przed objęciem stanowiska, a następnie co roku do dnia 31 marca, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedniego, a także w dniu opuszczenia stanowiska komornika. Informacje zawarte w oświadczeniu majątkowym stanowią tajemnicę służbową²⁰.
  11. Komornik, stosownie do art. 23 ust 1 ukse, ponosi odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przy wykonywaniu czynności. Od 13 listopada 2004 r. Skarb Państwa jest odpowiedzialny za szkodę solidarnie z komornikiem. Z art. 24 ust. 1 ukse wynika obowiązek zawarcia przez komornika umowy ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej za szkody, które mogą zostać wyrządzone w związku z jego działalnością egzekucyjną. Kontrolę spełnienia ww. obowiązku sprawuje prezes sądu rejonowego, przy którym działa komornik (art. 24a)²¹.
  12. W myśl art. 40 ukse, komornik może żądać od strony, która wniosła o dokonanie wskazanej przez nią czynności, zaliczki na pokrycie wydatków ponoszonych w toku egzekucji, uzależniając dokonanie czynności od jej uiszczenia (nie może uzależnić wszczęcia egzekucji od wniesienia opłaty). Sąd rejonowy, przy którym działa komornik, przekazuje jemu sumy niezbędne na pokrycie wydatków w sprawach osób zwolnionych od kosztów sądowych. Stosownie do art. 41 ukse komornik obowiązany jest rozliczyć zaliczkę w terminie miesiąca od dnia poczynienia wydatków, na które była przeznaczona, i zwrócić jej niewykorzystaną część. Sumy przekazane przez sąd lub prokuratora zgodnie z art. 40 ukse, komornik zwraca po ich wyegzekwowaniu, z pierwszeństwem przed innymi należnościami (art. 42).
  13. Zgodnie z art. 66 ukse komornik obowiązany jest złożyć prezesowi sądu apelacyjnego, przed dniem 1 lutego każdego roku, roczne sprawozdanie ze swojej działalności, a kopię tego sprawozdania – właściwej radzie izby komorniczej. Szczegółowy zakres sprawozdania określił Minister Sprawiedliwości w rozporządzeniu z dnia 26 lutego 2003 r. w sprawie szczegółowego zakresu sprawozdania z działalności komornika²². Ponadto, w latach 2000-2004 i w I półroczu 2005 r. komorników sądowych i sądy powszechne obowiązywało sporządzanie sprawozdań MS-Kom 23 – sprawozdanie z czynności komornika. Wzór sprawozdania określały wydawane corocznie rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów w sprawie określenia wzorów formularzy sprawozdawczych, objaśnień co do sposobu ich wypełniania oraz wzorów kwestionariuszy i ankiet statystycznych stosowanych w badaniach statystycznych ustalonych w programie badań statystycznych statystyki publicznej²³.

²⁰ Oświadczenia złożone po 29 sierpnia 2003 r. mają klauzulę „zastrzeżone”, przed 29 sierpnia 2003 r. - „poufne”.

²¹ Dodany ustawą z 30 lipca 2004 r. (Dz. U. Nr 202, poz. 2067) zmieniającej ukse z dniem 1 października 2004 r.

²² Dz. U. Nr 41, poz. 357.

²³ Z dnia 17 grudnia 1999 r. na rok 2000 (Dz. U. Nr 112, poz. 1318 ze zm.); z dnia 27 grudnia 2000 r. na rok 2001 (Dz. U. z 2001 r. Nr 1, poz. 2 ze zm.); z dnia 17 grudnia 2001 r. na rok 2002 (Dz. U. z 2002 r. Nr 1, poz. 7, ze zm.); z dnia 10 grudnia 2002 r. na rok 2003 (Dz. U. Nr 233, poz. 1958 ze zm.); z dnia 7 stycznia 2004 r. na rok 2004 (Dz. U. Nr 6, poz. 44 ze zm.).

14. Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji zobowiązywała Ministra Sprawiedliwości m.in. do określenia, w drodze rozporządzenia: szczegółowych przepisów o biurowości i ewidencji operacji finansowych kancelarii komorniczych (art. 69 ukse); wysokości opłat za czynności komorników niebędące czynnościami egzekucyjnymi (art. 60 ukse), a także rozporządzenia w sprawie czynności komorników, o którym mowa w art. 772 Kpc zmienionym przez art. 95 pkt 4 ukse. Wyżej wymienione akty wykonawcze nie zostały wydane, z wyjątkiem rozporządzenia w sprawie szczegółowych przepisów o biurowości i ewidencji operacji finansowych kancelarii komorniczych, które zostało wydane dopiero po zakończeniu kontroli NIK²⁴.
15. Do dnia 1 maja 2004 r., osobie która miała sądowo ustalone alimenty, a ich egzekucja okazywała się bezskuteczna, przysługiwało (pod warunkiem spełnienia kryterium dochodowego) świadczenie z Funduszu Alimentacyjnego²⁵. Dysponent Funduszu – Zakład Ubezpieczeń Społecznych wypłacał świadczenie alimentacyjne w zastępstwie osób zobowiązanych do ich opłacania. Po dniu 1 maja 2004 r., tj. po likwidacji Funduszu Alimentacyjnego, nie ma instytucji gwarantującej wypłatę alimentów w sytuacji niemożności ich wyegzekwowania. Pośrednio kwestie te uregulowane zostały w ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych²⁶, na mocy której dodatek z tytułu samotnego rodzicielstwa przysługiwał niezależnie od zasądzonych alimentów (po spełnieniu kryterium dochodowego), jednakże do jego otrzymania konieczne było orzeczenie separacji bądź rozwodu. Po dniu 1 września 2005 r., w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej²⁷, osobie uprawnionej (dziecku) przysługuje zaliczka alimentacyjna, wypłacana przez gminy. Wniosek o zaliczkę składa się za pośrednictwem komornika sądowego prowadzącego postępowanie egzekucyjne na rzecz osoby uprawnionej. Komornik dołącza do wniosku o przyznanie zaliczki zaświadczenie o bezskuteczności prowadzonego postępowania egzekucyjnego (co jest warunkiem przyznania zaliczki), w tym informację o wysokości wyegzekwowanego świadczenia alimentacyjnego. W ustawie powyższej przyjęto wiele rozwiązań mających na celu zdyscyplinowanie osób lekceważących obowiązek alimentacyjny, np. możliwość skierowania niewypłacalnego dłużnika do prac organizowanych na zasadzie robót publicznych, zatrzymanie prawa jazdy dłużnikowi, a także dokonanie wpisu dłużnika do krajowego rejestru dłużników. Dłużnik alimentacyjny jest zobowiązany do zwrotu właściwemu organowi wierzyciela należności w wysokości zaliczek wypłaconych osobie uprawnionej, powiększonej o 5% (50% zwróconej kwoty stanowi dochód własny gminy, pozostałe 50 % tej kwoty stanowi dochód budżetu państwa). Komornikowi sądowemu przekazywana jest decyzja przyznająca zaliczkę. Decyzja stanowi podstawę przekazywania przez komornika kwot wyegzekwowanych od dłużnika, pozostałych po zaspokojeniu świadczeń alimentacyjnych.

²⁴ patrz przypis nr 6 na str. 6.

²⁵ Art. 4 ustawy z dnia 18 lipca 1974 r. o funduszu alimentacyjnym (Dz. U. z 1991 r. Nr 45, poz. 200, ze zm.).

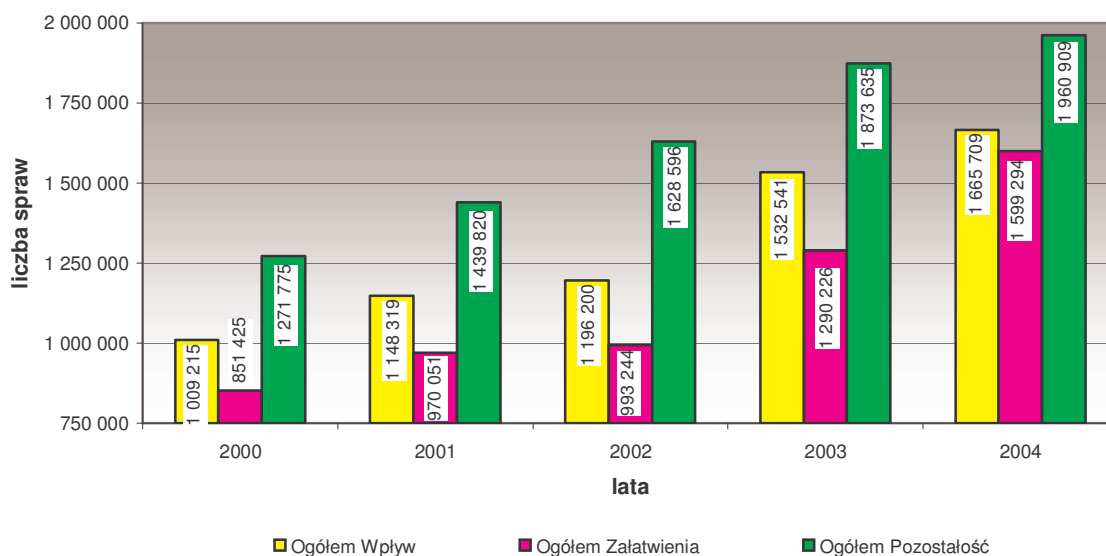
²⁶ Dz. U. Nr 228, poz. 2255, ze zm., ustawa ta weszła w życie z dniem 1 maja 2004 r.

²⁷ Dz. U. Nr 86, poz. 732 ze zm.

3.2. Istotne ustalenia kontroli

3.2.1. Struktura i dynamika spraw komorniczych

Analiza danych statystycznych dotyczących ruchu spraw komorniczych w latach 2000-2004 wskazuje na brak istotnej poprawy skuteczności egzekucji komorniczej. Dynamikę wpływu, załatwiania i zaległości spraw w latach 2000-2004 przedstawia poniższy wykres:

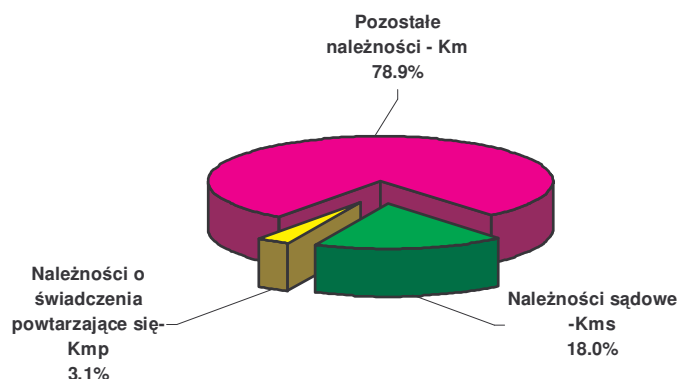
Źródło: sprawozdania z działalności komorników MS Kom-23.

W latach 2000-2004 następował stały wzrost wpływu spraw do kancelarii komorniczych, z 1.009.215 spraw w 2000 r. do 1.665.709 spraw w 2004 r. (wzrost o 65%), co wynikało m.in. ze zmiany w marcu 2003 r. art. 45 ukse, w wyniku której uiszczenie opłaty (zaliczki) przez wierzyciela przestało być warunkiem wszczęcia postępowania egzekucyjnego²⁸. Średnio na kancelarię komorniczą przypadało do załatwienia (wpływ spraw i pozostałość spraw z roku ubiegłego) od 3.649 spraw w 2000 r. do 6.034 spraw w 2004 r., z tego jeden komornik załatwiał średnio w 2000 r. – 1.463 sprawy (40,1% spraw do załatwienia), w 2004 r. – 2.711 (44,9%). Liczba spraw załatwionych przez komorników ogółem wzrosła z 851.425 w 2000 r. do 1.599.294 w 2004 r., tj. o 87,8%. Jednakże w latach 2000-2004, w każdym roku, załatwiano mniej spraw niż wpływało do kancelarii. Wskaźnik opanowania wpływu spraw²⁹ kształtował się na poziomie 84,4% w 2000 r.; 84,5% w 2001 r.; 83,0% w 2002 r.; 84,2% w 2003 r. i 96,0% w 2004 r. Utrzymywanie się wskaźnika opanowania spraw poniżej 100% oznaczało narastanie liczby spraw niezadowolonych, z 1.271.775 spraw na koniec 2000 r. do 1.960.909 spraw na koniec 2004 r., co oznacza wzrost o 54,2%.

²⁸ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 lutego 2003 r. sygn. Akt K 28/02 (Dz. U. Nr 41, poz. 361).

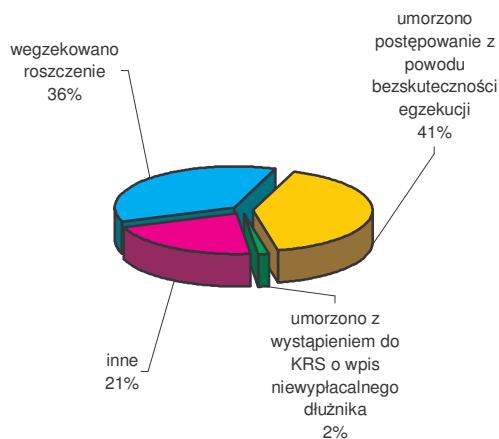
²⁹ Wskaźnik opanowania wpływu spraw liczony, wg metody stosowanej w Ministerstwie Sprawiedliwości, poprzez podzielenie liczby spraw załatwionych poprzez liczbę spraw wpływających w danym okresie sprawozdawczym. Wysokość wskaźnika wynosząca więcej niż 100% wskazuje na załatwienie liczby spraw odpowiadającej liczbie wszystkich spraw wpływających w danym okresie sprawozdawczym, a także części spraw zaległych, wysokość wskaźnika poniżej 100% oznacza tendencję do narastania zaległości w załatwianiu spraw w danym roku.

Strukturę wpływu spraw do kancelarii komorniczych, w 2004 r. według rodzajów spraw przedstawia poniższy wykres:

W strukturze wpływu spraw komorniczych największy udział w 2004 r. stanowiły sprawy pozostałe, rejestrowane w repertorium Km 78,9%, udział spraw o należności sądowe (repertorium Kms) wynosił 18,0%, a spraw o świadczenia powtarzające się, (repertorium Kmp) 3,1%, w tym sprawy alimentacyjne stanowiły 99,8%.

Spośród ogółu spraw załatwionych w 2004 r.: 36% spraw załatwiono poprzez wyegzekwowanie roszczenia; 41,1% spraw umorzono z powodu bezskutecznej egzekucji; 1,6% spraw umorzono wraz z wystąpieniem o wpis niewypłacalnego dłużnika do Krajowego Rejestru Sądowego, a 21,3% załatwiono w sposób inny (np. poprzez zawieszenie, umorzenie z innych powodów niż bezskuteczność egzekucji, przekazanie sprawy do właściwego terytorialnie komornika, np. w związku ze zmianą miejsca zamieszkania dłużnika)³⁰. W raportach o stanie egzekucji sporządzanych przez prezesów sądów apelacyjnych, a także w składanych wyjaśnieniach wskazywano zarówno na obiektywne przyczyny niskiego poziomu załatwienia spraw poprzez wyegzekwowanie roszczenia, takie jak utrzymujące się bezrobocie, zubożenie części społeczeństwa, jak i na małą operatywność i zaangażowanie niektórych komorników.

³⁰ Z uwagi, iż dane dotyczące sposobu załatwienia spraw przez komorników prezentowane są w sprawozdaniach MS Kom-23 dopiero począwszy od 2004 r., nie można było dokonać analizy porównawczej sposobu załatwienia spraw w latach objętych kontrolą, tj. 2000-I poł. 2005.

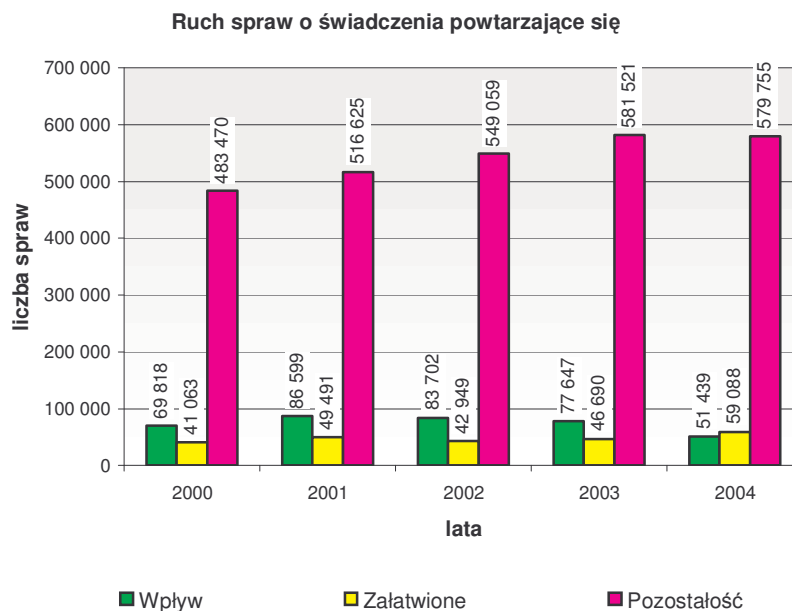
3.2.2. Sprawy alimentacyjne

Wpływ spraw o egzekucję świadczeń alimentacyjnych (99,8% wszystkich spraw o świadczenia powtarzające się w 2004 r.) zmniejszył się w 2004 r. w porównaniu do 2000 r. o 26,3%, a w porównaniu do 2003 r. o 33,8%.

Spadek wpływu tych spraw w 2004 r. związany był m.in. z likwidacją Funduszu Alimentacyjnego³¹

(podmiotu, który wypłacał świadczenia alimentacyjne w przypadku bezskutecznej egzekucji), gdyż wielu wierzycieli mając świadomość, iż dłużnik nie posiada majątku, wnosiło o wszczęcie egzekucji wyłącznie po

to, by uzyskać świadczenia z tego Funduszu. Wypłata świadczeń z Funduszu nie zwalniała jednak dłużników z obowiązku alimentacji. Z chwilą przejęcia wypłat przez Fundusz, komornicy w dalszym ciągu prowadzili egzekucję zasądzonych alimentów, a wyegzekwowane kwoty przekazywali na rachunek Funduszu na poczet poczynionych wypłat. Według stanu na dzień 30 kwietnia 2004 r., do wypłaty świadczeń z Funduszu uprawnionych było 510.373 osób. Od stycznia do kwietnia 2004 r., wydatki na świadczenia alimentacyjne wyniosły 573.610 tys. zł, podczas gdy wpływy z egzekucji komorniczej na rzecz Funduszu od osób zobowiązanych do alimentacji wyniosły tylko 60.897 tys. zł, co stanowiło 10,9% wydatkowanej kwoty (w 2003 r. na świadczenia wydatkowano 1.640.051 tys. zł, a wpływy z egzekucji wyniosły 181.515 tys. zł, tj.11,4%). Na dzień 30 kwietnia 2004 r., niewyegzekwowana kwota należności – od 514.999 dłużników alimentacyjnych – wynosiła 7.724.478,6 tys. zł, co w przeliczeniu na jednego dłużnika dawało średnie zadłużenie 15 tys. zł³².

³¹ Fundusz Alimentacyjny został likwidowany z dniem 1 maja 2004 r., na podstawie art. 71 pkt 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych. Część wierzycieli wiedząc, iż egzekucja okaże się bezskuteczna, kierowało sprawy do komorników wyłącznie w celu uzyskania świadczeń z Funduszu Alimentacyjnego. Z chwilą likwidacji Funduszu (jednostki, która wypłacała świadczenia w zastępstwie osób zobowiązanych do alimentacji) oraz przy braku innej instytucji gwarantującej chociażby częściową wypłatę alimentów, mając świadomość bezskuteczności egzekucji, przestali oni składać wnioski do komorników o egzekucję należności.

³² Źródło danych: Informacja o wynikach kontroli wykonania budżetu państwa w 2004 r. część 73 Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz wykonania w 2004 r. planów finansowych Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i Funduszu Alimentacyjnego, Najwyższa Izba Kontroli, Warszawa, maj 2005 r., nr kontroli KPZ-41000-2005.

Liczba spraw załatwionych przez komorników w 2004 r. (poprzez wyegzekwowanie, umorzenie bądź w inny sposób) w porównaniu do 2000 r. wzrosła o 43,9%, jednakże w latach 2000-2004 tylko w roku 2004 załatwiono więcej spraw niż wpłynęło – głównie w następstwie wzrostu umorzeń postępowań egzekucyjnych na wniosek wierzyciela. W związku z wejściem w życie z dniem 1 września 2005 r. przepisów ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej, dotyczących prawa do uzyskania zaliczki alimentacyjnej, należy liczyć się ze wzrostem wpływu spraw o egzekucję należności alimentacyjnych. Uzyskanie prawa do zaliczki alimentacyjnej uzależnione bowiem zostało m.in. od załączenia przez komornika, do wniosku o zaliczkę, zaświadczenia o bezskuteczności prowadzonego postępowania egzekucyjnego.

Spośród 52.771 spraw alimentacyjnych załatwionych w 2004 r.³³, poprzez wyegzekwowanie roszczenia załatwiono 27% spraw, natomiast prawie 72% spraw załatwiono w inny sposób. Jako sprawy załatwione poprzez wyegzekwowanie w sprawozdawczości wykazywane są sprawy zakończone, tj. sprawy, w których obowiązek alimentacyjny już wygasł, a należności zostały spłacone, bądź sprawy o egzekucję wyłącznie zaległych alimentów, które zostały spłacone. Wśród spraw załatwionych w „inny sposób” wykazywano sprawy: przekazane do prowadzenia innemu komornikowi (np. ze względu na zmianę miejsca zamieszkania dłużnika), sprawy umorzone na wniosek stron, na skutek śmierci strony lub z mocy prawa (art. 823 Kpc)³⁴, sprawy zawieszono oczekujące na wnioski stron.

Liczba spraw alimentacyjnych, pozostałych do załatwienia na koniec 2004 r. wyniosła 579.232, co oznacza wzrost w porównaniu do 2000 r. o 95.399 spraw, tj. o 19,7%. Należy podkreślić, że jako sprawy niezakończony (zaległości) wykazywane są zarówno te sprawy, w których egzekucja okazała się bezskuteczna (stosownie bowiem do art. 1086 § 5 Kpc, bezskuteczność egzekucji świadczeń alimentacyjnych nie stanowi podstawy do umorzenia postępowania), jak i sprawy, w których w wyniku podjętych przez komornika czynności, egzekucja doprowadziła do przekazywania częściowych lub pełnych rat należności alimentacyjnych na rzecz wierzycieli (świadczenia te rozłożone są z reguły na wiele lat i zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów w sprawie określenia wzorów formularzy, nie można ich wykazać jako świadczenia załatwione przez wyegzekwowanie).

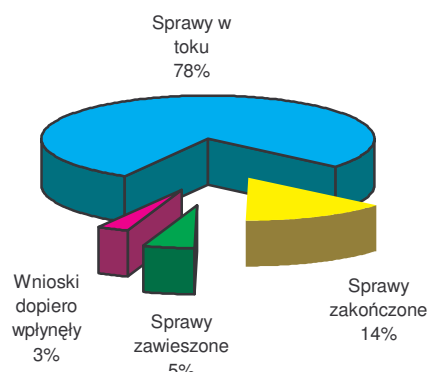
Sposób załatwienia przez komorników 300 spraw o egzekucję komorniczą, objętych badaniem w trakcie corocznych kontroli kancelarii komorniczych przeprowadzonych przez sędziów Sądów Rejonowych dla Warszawy-Pragi i Warszawy-Mokotowa przedstawiono na wykresie.

³³ Z uwagi, iż dane dotyczące sposobu załatwienia spraw podawane są w sprawozdaniach MS Kom-23 z działalności komornika dopiero począwszy od 2004 r. nie jest możliwe porównanie ich do lat ubiegłych.

³⁴ Na podstawie art. 1086 § 5 Kpc, od dnia 1 czerwca 2005 r. przepisu art. 823 nie stosuje się już do egzekucji świadczeń alimentacyjnych.

Najliczniejszą grupę (233 sprawy) stanowiły sprawy w toku, wykazywane w sprawozdaniach statystycznych jako „sprawy nieopanowane” czyli pozostałość, która przechodzi na następny okres sprawozdawczy, z których w:

- 117 sprawach (50,2%), egzekucja doprowadziła do przekazywania częściowych lub pełnych rat należności alimentacyjnych na rzecz wierzycieli,
- 116 (49,8%) sprawach, egzekucja okazała się bezskuteczna, ponieważ dłużnik: nie pracował (komornicy kierowali wówczas do prokuratur zawiadomienia o przestępstwie uchylenia się dłużnika od obowiązku alimentacyjnego); nie posiadał majątku lub były trudności z ustaleniem miejsca pobytu dłużnika i jego majątku.

W sytuacjach powyższych, do dnia 30 kwietnia 2004 r., komornik zawiadamiał wierzyciela o możliwości złożenia wniosku o przyznanie świadczenia z Funduszu Alimentacyjnego. Tylko w 3 spośród ww. 116 spraw sędziowie kontrolujący stwierdzili przedwczesne wystąpienie z wnioskami do Funduszu,

Spśród zakończonych 43 spraw o roszczenia alimentacyjne, tylko w 4 sprawach (9,3%) wyegzekwowano świadczenia; pozostałe 39 (tj. 90,7% załatwionych spraw objętych badaniem) umorzono, z tego: 36 spraw na wniosek wierzyciela (dobrowolne spłaty przez dłużnika lub cofnięcie wniosku przez wierzyciela), 2 sprawy na wniosek dłużnika (po złożeniu przez dłużnika wniosku i odpisu wyroku, np. oddalającego powództwo, uchylającego zabezpieczenie itp.), jedną sprawę umorzono z uwagi na wygaśnięcie obowiązku alimentacyjnego.

W przekazanych informacjach i wyjaśnieniach komornicy działający przy Sądach Rejonowych dla Warszawy-Mokotowa i Warszawy-Pragi jako przeszkody w prowadzeniu sprawnej i skutecznej egzekucji roszczeń alimentacyjnych wskazywali najczęściej:

- częste zmiany (nowelizacje) ustawy o komornikach sądowych i egzekucji,
- ciągle zwiększanie się wpływu spraw egzekucyjnych (Km, Kms) spowodowane zniesieniem przez ustawodawcę opłaty wstępnej (zaliczki) od wierzycieli, warunkującej wszczęcie postępowania egzekucyjnego (organ egzekucyjny finansuje postępowanie w sprawach o minimalne roszczenia, np. o 50 zł, 70 zł, które praktycznie są nieściągalne),
- oczekiwanie od 2 do 6 miesięcy na informacje o dłużnikach z: ZUS, urzędów skarbowych, Centralnej Ewidencji Pojazdów i Kierowców i wydziałów meldunkowych urzędów gmin,
- problemy z ustaleniem miejsca pobytu dłużników,
- braku nabywców zainteresowanych kupnem zajętych ruchomości,
- ubóstwo części społeczeństwa (brak majątku podlegającego egzekucji), wysokie bezrobocie (m.in. dłużników alimentacyjnych), praca w tzw. „czarnej strefie” i poza granicami kraju,

- brak współdziałania wierzycieli z organem egzekucyjnym stosownie do obowiązującej w postępowaniu egzekucyjnym zasady dyspozycyjności.

Odnośnie przyczyn występowania znacznych zaległości w egzekucji świadczeń alimentacyjnych, komornicy wyjaśniali m.in., iż: wobec tych spraw nie ma zastosowania umorzenie egzekucji wobec jej bezskuteczności; sprawy te w większości wypadków toczą się przez kilkanaście lat, tj. do czasu wygaśnięcia obowiązku dłużnika wobec alimentowanych i w tym okresie nie jest możliwe zakończenie tych spraw, gdyż przez cały czas są spełniane świadczenia okresowe, w związku z czym obecnie nie można w sposób poprawny posługiwać się określeniem załatwienia sprawy i wyegzekwowania świadczenia; sprawy alimentacyjne nie mogą być umarzone z powodu trwania obowiązku alimentacyjnego przez wiele lat, stąd też ta kategoria spraw w znacznym stopniu rzutuje na negatywne wyniki statystyczne.

Zdaniem komorników³⁵ do usprawnienia egzekucji może się przyczynić m.in.:

- tworzenie nowych rewirów lub podział istniejących, co ułatwi opanowanie wpływu spraw,
- szerszy, bezpośredni dostęp komornika sądowego do danych z baz komputerowych (np.: Centrum Ogólnopolskich Rejestrów Sądowych – Księgi Wieczyste, Centralnej Ewidencji Pojazdów i Kierowców, Krajowego Rejestru Sądowego),
- priorytet w zatrudnianiu dłużników alimentacyjnych przez rejonowe biura pracy,
- partycypowanie wierzycieli w kosztach egzekucji co najmniej w zakresie poczynionych przez organ egzekucyjny wydatków gotówkowych,
- stworzenie ustawowych środków represyjnych dla dłużników innych niż dłużnicy alimentacyjni, którzy uporczywie i celowo uchylają się od spłaty długów,
- zmianę przepisów dotyczących spółek handlowych w celu eliminacji pozornej rejestracji spółek, użyczenia adresów na siedzibę spółki przez osoby fizyczne, zwiększenia odpowiedzialności członków zarządu, konieczność rejestracji spółki w urzędach skarbowych w kraju pomimo posiadania siedziby poza granicami kraju,
- stworzenie możliwości egzekucji świadczeń pracowniczych należnych od firm nie istniejących, zlikwidowanych, upadłych bezpośrednio od Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych.

3.2.3. Nadzór nad działalnością komorników

3.2.3.1. Nadzór sprawowany przez Ministra Sprawiedliwości

W ramach sprawowanego nadzoru w Ministerstwie Sprawiedliwości opracowano m.in. harmonogram działań nadzorczych, w wyniku którego od 2003 r. prezesi sądów apelacyjnych przekazywali plany wizytacji oraz coroczne raporty o stanie egzekucji. W Ministerstwie sporządzano również coroczne *Informacje o stanie egzekucji komorniczej*, które od 2003 r. omawiane były przez przedstawicieli Ministerstwa na corocznych naradach organizowanych

---

³⁵ W toku kontroli wyjaśnień i informacji udzielili wszyscy komornicy działających przy Sądach Rejonowych dla Warszawy-Pragi i Warszawy-Mokotowa (łącznie 10 kancelarii komorniczych).

przez prezesów sądów apelacyjnych z udziałem prezesów sądów rejonowych i okręgowych oraz przedstawicieli rad izb komorniczych. Wydział Kontroli w Ministerstwie Sprawiedliwości dokonywał analiz protokołów z corocznych kontroli przeprowadzanych przez prezesów sądów rejonowych w kancelariach komorniczych, w wyniku których kierowano do prezesów sądów apelacyjnych pisma nadzorcze o podjęcie stosownych czynności. Ponadto, w pismach tych zwracano uwagę, aby coroczne kontrole kancelarii komorniczych prowadzone były z większą starannością, przez doświadczonych sędziów, odpowiednio przeszkolonych w zakresie znajomości problematyki egzekucyjnej.

Z dokonywanych przez Wydział Kontroli w Ministerstwie Sprawiedliwości analizy protokołów kontroli przeprowadzonych przez prezesów sądów rejonowych wynikało m.in., że: „(...) *Na ogół komornicy prowadzą biurowość kancelarii prawidłowo i w toku wizytacji nie zanotowano istotnych uchybień. Kontrole realizowane przez prezesów sądów rejonowych dokumentowane były pobieżnie i w sposób wyrywkowy, co nie daje gwarancji skontrolowania reprezentowanej próby dokumentów. Podejmowanie czynności przez komorników w większości następowało bez zbędnej zwłoki, najwcześniej w kilka dni po zgłoszeniu wniosku o wszczęcie egzekucji oraz uiszczeniu opłaty przez wierzyciela. Z tym, iż o ile pierwsze czynności podejmowane były bardzo szybko, to dalsze często wykonywane były po zbyt długiej przerwie czasowej, często dopiero na skutek ponaglenia ze strony wierzyciela, co powodowało nieuzasadnione stany bezczynności. Postanowienia o umorzeniu postępowania mimo formalnej poprawności zawierały zbyt krótkie i lakoniczne uzasadnienia (...). Umorzenia spowodowane były również brakiem dociekliwości komornika w ustaleniu adresu zamieszkania lub pobytu dłużnika. Sporadycznie stwierdzano, że komornicy nadal popełniają błędy, wytknięte im podczas poprzedniej kontroli (rażąca bezczynność w danej sprawie lub opieszałość w działaniu).*”

W materiałach pokontrolnych brak było danych, na podstawie których można byłoby jednoznacznie ocenić wyniki finansowe uzyskiwane przez kancelarie komornicze, a w szczególności wartość egzekwowanych roszczeń. Zdaniem Wydziału Kontroli kontrole w kancelariach komorniczych winny być przeprowadzane i dokumentowane z większą starannością.”

Minister Sprawiedliwości monitorował wywiązywanie się komorników z obowiązku zatrudniania aplikantów oraz zawierania umów ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej. Wszyscy komornicy (poza jednym przypadkiem, w którym prowadzone jest postępowanie w celu odwołania komornika) wywiązywali się z obowiązku zawierania umów od odpowiedzialności cywilnej za szkody, które mogą powstać w związku z ich działalnością egzekucyjną. Ponadto, w związku z analizą przekazanych przez sądy 106 orzeczeń uwzględniających skargi na przewlekłość postępowania prowadzonego przez komorników³⁶, Minister Sprawiedliwości, w 2005 r. zwrócił się do prezesów sądów okręgowych z prośbą

³⁶ Przekazywane na podstawie art. 13 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. Nr 179, poz. 1843), która weszła w życie z dniem 17 września 2004 r.

o przeprowadzenie wizytacji 5 kancelarii, a także o rozważenie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego wobec 9 komorników. W pozostałych przypadkach, z uwagi na incydentalny charakter zdarzeń, odstąpiono od podjęcia działań.

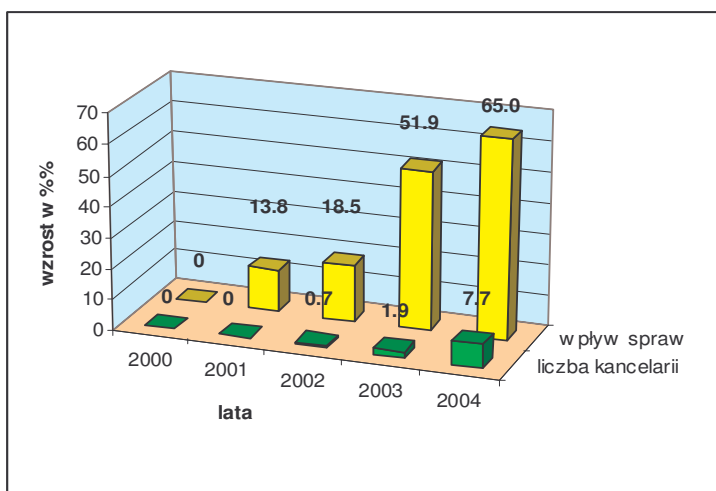
Nadzór nad komornikami sprawowany przez Ministra Sprawiedliwości nie był jednak w pełni skuteczny, gdyż Minister nie wykorzystywał w pełni wszystkich przysługujących mu uprawnień nadzorczych (np. bezpośredniego wszczynania postępowań dyscyplinarnych wobec komorników nie wywiązujących się z ustawowych obowiązków, bezpośredniego zlecenia sędziom wizytatorom i osobom upoważnionym przeprowadzania wizytacji kancelarii), a podjęte działania nie doprowadziły do istotnej poprawy efektywności egzekucji komorniczej w okresie objętym kontrolą. O brakach w nadzorze Ministra świadczą również przypadki nieegzekwowania od prezesów sądów apelacyjnych, wykonania kierowanych poleceń i wytycznych (Minister Sprawiedliwości nie monitował i nie ponaglał prezesów sądów w celu wykonania ww. poleceń), np. w odniesieniu do:

- polecenia nadesłania do 1 czerwca 2004 r. całościowego sprawozdania dotyczącego podjętych przez prezesów sądów apelacyjnych działań nadzorczych, które wykonało tylko 3 spośród 10 prezesów sądów apelacyjnych,
- polecenia dokonania analizy sieci rewirów komorniczych pod kątem jej zrationalizowania oraz nadesłanie informacji o podjętych działaniach i zamierzeniach do 30 listopada 2003 r., które w terminie wykonało 8 prezesów sądów apelacyjnych, jeden wykonał po terminie, a jeden nie udzielił odpowiedzi.

Kształtowanie sieci rewirów komorniczych i powoływanie komorników sądowych

Jedną z głównych przyczyn występowania znacznych zaległości w załatwianiu spraw przez komorników była nieadekwatna, w stosunku do potrzeb, liczba rewirów komorniczych.

Według stanu na dzień 30 czerwca 2005 r. na obszarze kraju działały łącznie 594 kancelarie (rewiry) komornicze, tj. tylko o 12 (2,1%) więcej niż na dzień 31 grudnia 1999 r. (przy wzroście wpływu spraw w tym okresie o 65%). W okresie od 2000 r. do I poł. 2005 r. (m.in. w związku z działaniami

inicjowanymi przez Ministerstwo Sprawiedliwości³⁷), prezesi sądów apelacyjnych co prawda utworzyli 52 nowe rewiry komornicze

³⁷ Np. przedstawiciele Ministra Sprawiedliwości podczas spotkań w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie z prezesami sądów okręgowych i rejonowych z obszaru apelacji, w dniach 14 kwietnia 2004 r. i 12 kwietnia 2005 r. proponowali m.in. rozważenie zasadności podziału rewirów komorniczych w sytuacji, gdy wpływ spraw kształtuje się w granicach 2500-3000, a pozostałość przekracza 3500 spraw i stale wzrasta.

(4 w 2002 r., 7 w 2003 r., 34 w 2004 r. i 7 w I połowie 2005 r.), co oznacza wzrost o 8,9%, to jednak tylko w 19 powołano komorników, z których tylko 12 rozpoczęło działalność do dnia 30 czerwca 2005 r.

Przyczyną nierozpoczęcia funkcjonowania pozostałych rewirów było długotrwałe powoływanie komorników. Okres od utworzenia rewiru do powołania komornika w ww. 19 przypadkach powołania komorników wynosił od 2,5 do 21 miesięcy (średnio 11,6 miesiąca). W pozostałych 33 nowo utworzonych rewirach proces powoływania komorników do końca czerwca 2005 r. nie został zakończony. Wynikało to m.in. z regulacji przyjętych w ukse, obowiązujących do dnia 13 listopada 2004 r., które umożliwiały składanie wniosków o powołanie na stanowisko komornika, aż do momentu wydania decyzji o powołaniu, jak również dawały możliwość ubiegania się o powołanie jednocześnie w wielu rewirach. NIK jako celowe ocenia działania Ministra Sprawiedliwości zmierzające do skrócenia procesu powoływania komorników, w wyniku których wprowadzono ustawową zasadę, że Minister Sprawiedliwości w drodze obwieszczenia informuje o wolnym stanowisku komornika, a wnioski o powołanie składać można wyłącznie w jednym rewirze, w terminie jednego miesiąca od daty wskazanej w obwieszczeniu. Zmiana ta jednak nie wpłynęła na skrócenie okresu powoływania komorników, gdyż do dnia 30 czerwca 2005 r., tj. po 4 miesiącach od upływu terminu składania wniosków, wynikającego z pierwszego obwieszczenia opublikowanego w styczniu 2005 r., postępowania prowadzone wg nowych zasad nie zostały zakończone. Stwierdzono ponadto, przypadek dwu i pół miesięcznej zwłoki w skierowaniu do publikacji obwieszczenia o wolnych stanowiskach komorników, co wydłużyło proces naboru komorników w dwóch rewirach.

Zdaniem NIK, tworzenie kolejnych rewirów komorniczych lub ich dalszy podział, w połączeniu ze sprawnym powoływaniem przez Ministra Sprawiedliwości komorników sądowych, powinno w istotny sposób przyczynić się do poprawy sprawności załatwiania spraw egzekucyjnych oraz likwidacji powstałych zaległości.

W okresie objętym kontrolą, Minister Sprawiedliwości wydał łącznie 118 decyzji w sprawie powołania komorników, a odwołał łącznie 89 komorników. Największą grupę spośród odwołanych stanowili komornicy, którzy ukończyli 65 rok życia (66,3%) oraz komornicy, którzy zrezygnowali z pełnienia obowiązków (30,3%). Ponadto, dwóch komorników odwołano z uwagi na ukaranie ich prawomocnym orzeczeniem dyscyplinarnym – karą wydalenia ze służby, a jeden został pozbawiony prawa wykonywania zawodu prawomocnym wyrokiem sądu.

W latach 2000 – 2004 i w I poł. 2005 r. Minister Sprawiedliwości wydał łącznie 445 decyzji w sprawie odmowy powołania na stanowisko komornika, głównie (96,2%) w przypadku ubiegania się wielu kandydatów o stanowisko komornika w tym samym rewirze.

W okresie od 1 stycznia 2003 r. do 30 czerwca 2005 r. w 64 rewirach funkcję komornika pełnili zastępcy (średnio przez 10 miesięcy), w tym w 42 komornicy innych rewirów. Długotrwałe pełnienie obowiązków komornika przez komornika innego rewiru oznaczało podwojenie jego zadań przez wiele miesięcy. Przyczyną zastępstw było głównie zwolnienie

stanowiska w związku z osiągnięciem wieku emerytalnego. Jako celowe należy ocenić działania Ministerstwa w celu ograniczenia stosowania instytucji zastępstwa komornika, w wyniku których w ukse z dniem 13 listopada 2004 r. wprowadzono zasadę, iż komornik, który ukończył 65 rok życia pełni swoje obowiązki do czasu wyznaczenia zastępcy lub objęcia kancelarii przez nowego komornika. Do 30 czerwca 2005 r. 3-krotnie skorzystano z tego przepisu. Dla skrócenia powoływania komorników w miejsce odchodzących, Ministerstwo z wyprzedzeniem informowało samorząd komorniczy o zwalnianych stanowiskach.

Kształtowanie się liczby asesorów i aplikantów w kancelariach komorniczych

Zatrudnienie asesorów i aplikantów w kancelariach komorniczych w latach 2000-2004 przedstawia poniższa tabela:

Rok	Liczba kancelarii	Liczba asesorów	Liczba aplikantów
2000	582	211	234
2001	582	273	203
2002	585	338	183
2003	586	422	320
2004	590	501	393
I poł. 2005	594	529	332

Liczba kancelarii komorniczych (a tym samym komorników) w okresie objętym kontrolą wzrosła z 582 do 594, tj. ogółem o 12 (2,1%), natomiast liczba zatrudnionych asesorów i aplikantów komorniczych wzrosła z 445 na koniec 2000 r. do 861 na dzień 30 czerwca 2005 r., tj. o 93,5%. W wyniku kontroli przeprowadzonej w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie nie stwierdzono przypadku odmowy wyrażenia zgody przez Prezesa Sądu na zatrudnienie asesora.

O zatrudnienie na stanowisku aplikanta komorniczego może ubiegać się każdy, kto spełnia warunki określone w art. 10 ust. 1 pkt 1-3 ukse, ostateczna decyzja w sprawie zatrudnienia aplikanta pozostaje jednak w gestii samorządu komorniczego, który może nie wyrazić na to zgody. Dostęp do zawodu komornika uregulowany jest odmiennie niż w przypadku innych zawodów prawniczych. Szczegółowe zasady naboru i przebieg aplikacji komorniczej określone zostały poza ukse, tj. w Regulaminie Aplikacji Komorniczej, stanowiącym Załącznik nr 1 do uchwały Nr 102 z dnia 26 czerwca 2001 r. Krajowej Rady Komorniczej. Z regulaminu wynika m.in., że:

- nabór na aplikację komorniczą odbywa się co dwa lata,
- kandydat na aplikanta składa komornikowi podanie o zatrudnienie w charakterze aplikanta. Komornik niezwłocznie przedstawia podanie właściwej radzie izby komorniczej w celu podjęcia decyzji w sprawie wyrażenia zgody na zatrudnienie aplikanta,
- rada izby komorniczej może przeprowadzić rozmowę z kandydatem na aplikanta w celu dokonania oceny cech osobowości kandydata i predyspozycji do zawodu komornika,
- rada izby komorniczej, podejmując uchwałę w sprawie wyrażenia zgody na zatrudnienie aplikanta, bierze pod uwagę zdolności dydaktyczne komornika i możliwości szkolenia aplikanta, potrzeby kadrowe izby i jej możliwości w zakresie zorganizowania teoretycznego

szkolenia określonej liczby aplikantów, jak również postanowienia art. 29 ust. 3 ukse, tj. konieczność zatrudniania co najmniej 1 aplikanta raz na pięć lat.

Zdaniem NIK, uzależnienie zatrudnienia aplikanta komorniczego od zgody korporacji zawodowej może wpływać na ograniczenie dostępności do tego zawodu.

Wywiązywanie się komorników z obowiązku zatrudniania co najmniej jednego aplikanta komorniczego w okresie 5 lat (art. 29 ust. 3 ukse) było przedmiotem nadzoru sprawowanego przez Ministra Sprawiedliwości. W ocenie NIK, działania podejmowane w przypadku stwierdzenia niewywiązywania się komornika z tego obowiązku były niewystarczające, gdyż ograniczały się do kierowania pism do Krajowej Rady Komorniczej o poinformowanie w jaki sposób samorząd zamierza zająć się ww. problemem. Jak ustalono, KRK przez ponad rok zwlekała z kierowaniem wniosków o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego w tych sprawach – spośród 119 ogółem stwierdzonych przez Ministerstwo naruszeń, tylko w 9 przypadkach, tj. w 7,6%, skierowała takie wnioski. Do dnia zakończenia kontroli, KRK nie poinformowała Ministra o podjętych działaniach w pozostałych przypadkach. Pomimo tego, Minister Sprawiedliwości nie skorzystał z przysługującego mu na mocy art. 74 ust. 1 ukse uprawnienia do wystąpienia z wnioskami o wszczęcie postępowań dyscyplinarnych wobec komorników. Dopiero w trakcie kontroli NIK, Minister Sprawiedliwości wystąpił do prezesów sądów apelacyjnych o rozważenie złożenia wniosków o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego wobec komorników, którzy naruszyli art. 29 ust. 3 ukse.

Sprawozdania z działalności komornika MS Kom-23

NIK jako celowe ocenia działania Ministra Sprawiedliwości, w wyniku których począwszy od 2004 r. w sprawozdaniach z działalności komornika MS Kom-23, oprócz ogólnej liczby spraw załatwionych, wyszczególnia się sposób ich załatwienia. Należy jednak zaznaczyć, że w przypadku spraw o świadczenia powtarzające się (w tym alimentacyjne), jako niezałatwione (zaległości) wykazywane są zarówno sprawy, w których egzekucja okazała się bezskuteczna, jak również sprawy, w których nastąpiło jedynie częściowe zaspokojenie wierzycieli (sprawy *w toku*), przy czym ze względu na swoją specyfikę roszczenia o świadczenia alimentacyjne zaspakajane są z reguły w okresie dłuższym niż rok. NIK zwraca uwagę, iż wykazywanie w sprawozdawczości spraw alimentacyjnych „*w toku*” jako zaległości, nie w pełni odzwierciedla skuteczność załatwiania ww. spraw przez komorników.

Ponadto stwierdzono, że zbiorcze sprawozdania MS Kom-23 z działalności komorników za 2004 r. oraz I połowę 2005 r., zostały sporządzone nierzetelnie, ponieważ:

- dane z poszczególnych repertoriów (Kms, Kmp i Km) dotyczące liczby spraw załatwionych ogółem oraz załatwionych w poszczególne sposoby, wykazane w Dziale 1 Ewidencja spraw ww. sprawozdań, są niezgodne z danymi szczegółowymi wykazanymi w sprawozdaniach w Działach 4.1 Wyegzekwowane należności sądowe (repertorium Kms-liczba spraw), 4.2 Wyegzekwowane należności powtarzające się (repertorium Kmp-liczba spraw) i 4.3 Wyegzekwowane należności (repertorium Km-liczba spraw),

- w zbiorczym sprawozdaniu za 2004 r. w kolumnie 3 (załatwiono ostatecznie – ogółem) podano liczbę 1.599.294 spraw, tj. o 18.393 większą niż suma spraw wykazanych w kolumnach 4-7 tego sprawozdania, wskazujących sposoby załatwienia spraw.

Powyższe nieprawidłowości świadczą o niedostatecznym nadzorze w tym zakresie sprawowanym przez Ministra Sprawiedliwości.

Wydawanie przez Ministra Sprawiedliwości aktów wykonawczych do ustawy o komornikach sądowych i egzekucji

W ustawie o komornikach sądowych i egzekucji zobowiązano Ministra Sprawiedliwości do wydania następujących rozporządzeń:

- szczegółowych przepisów o biurowości i ewidencji operacji finansowych kancelarii komorniczych,
- wysokości opłat za czynności komorników niebędące czynnościami egzekucyjnymi,
- czynności komorników.

Mimo upływu 8 lat od uchwalenia ustawy Minister Sprawiedliwości nie wydał ww. aktów wykonawczych, co stanowiło niewykonanie obowiązków wynikających odpowiednio z art. 69 i 60 ukse oraz 772 Kpc.

Niewykonanie obowiązku wydania rozporządzeń, przez tak długi okres należy ocenić jako nielegalne i nierzetelne. Z wyjaśnień udzielonych w tej sprawie wynika, iż główną przyczyną niewydania ww. aktów były częste zmiany ukse oraz Kpc, co skutkowało koniecznością zmiany projektów aktów. Ponadto, do dnia 1 lipca 2000 r.³⁸ w art. 69 ukse brak było dostatecznych wytycznych ustawowych do wydania rozporządzenia w sprawie biurowości i ewidencji operacji finansowych kancelarii komorniczych, gdyż art. 69 ukse nie spełniał wymogów art. 92 Konstytucji RP³⁹. Jednakże, po zmianie art. 69 ukse, przez 2 lata nie podjęto prac nad opracowaniem projektu ww. rozporządzenia. Prace te rozpoczęto w połowie 2002 r. Brak tego rozporządzenia⁴⁰ w znacznym stopniu utrudniał kontrolę działalności komorników w zakresie biurowości i rachunkowości, na co również wskazywał w swoich sprawozdaniach Wydział Kontroli w Biurze Ministra. Z kolei brak rozporządzenia w sprawie wysokości opłat za czynności komorników niebędące czynnościami egzekucyjnymi skutkowało dowolnością ustalania wysokości tych opłat w drodze umów cywilnoprawnych (zlecenia, o dzieło), co należy ocenić jako zjawisko korupcjogenne. Czynności komorników, w okresie objętym kontrolą uregulowane były natomiast rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 1968 r. w sprawie czynności

³⁸ Art. 69 ukse został znowelizowany ustawą z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, która weszła w życie 1 lipca 2000 r. (Dz. U. Nr 48, poz. 554 ze zm.).

³⁹ Dz. U. Nr 78, poz. 483.

⁴⁰ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie określenia szczegółowych przepisów o biurowości i ewidencji operacji finansowych kancelarii komorniczych zostało wydane w dniu 20 grudnia 2005 r. (patrz przypis nr 6 na str. 6).

komorników⁴¹, które nie było w pełni dostosowane do ustawy o komornikach sądowych i egzekucji uchwalonej w 1997 r.

3.2.3.2. Nadzór sprawowany przez prezesów sądów apelacyjnych i okręgowych

W ramach sprawowanego do dnia 13 listopada 2004 r. nadzoru nad komornikami Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie każdego roku żądał od wszystkich prezesów sądów rejonowych nadesłania sprawozdań z kontroli kancelarii komorniczych przeprowadzanych co roku na podstawie art. 3 ust. 3 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji. Ocena działalności komorników była też omawiana na naradach organizowanych w Sądzie Apelacyjnym, w których brali udział prezesi sądów okręgowych i rejonowych, przedstawiciele Ministerstwa Sprawiedliwości, reprezentanci Rady Izby Komorniczej w Warszawie oraz sędziowie wizytatorzy sądów okręgowych. Sprawozdania z kontroli kancelarii komorniczych oraz wnioski z narady stanowiły podstawę do opracowania corocznych „Raportów o stanie egzekucji w apelacji warszawskiej”, które przesyłane były do Ministerstwa Sprawiedliwości. W „Raportach ...” zawarto m.in. następujące wnioski:

- *kontrole przeprowadzane na podstawie art. 3 ukse powinny być przeprowadzane przez prezesów sądów rejonowych osobiście bądź przez wyznaczonego sędziego, zawsze z udziałem głównych księgowych,*
- *protokoły pokontrolne powinny być opracowywane zgodnie z wzorem określonym przez Ministerstwo Sprawiedliwości,*
- *należy rozważyć potrzebę podziału dużych rewirów komorniczych, w których wzrastają zaległości.*

W związku z informacjami dotyczącymi nieprawidłowości w funkcjonowaniu kancelarii komorniczych w latach 2000-2004, sędzia wizytator w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie przeprowadził jedną kontrolę i jedną wizytację kancelarii komorniczej, a Prezes Sądu Apelacyjnego w związku ze stwierdzeniem rażącej obrazę przepisów prawa złożył trzy wnioski o wszczęcie postępowań dyscyplinarnych wobec komorników, w tym w związku z: prowadzeniem przez komornika sprawy mimo zaistnienia przesłanek do wyłączenia komornika, niepowiadomieniem prezesa sądu apelacyjnego o zamiarze podjęcia przez komornika dodatkowego zajęcia oraz w związku z zaniechaniem przez komornika przekazania do depozytu sądowego kwoty 15.277 zł, co uniemożliwiło wykonanie prawomocnego postanowienia sądu rejonowego.

Składanie oświadczeń majątkowych przez komorników

W czerwcu 2003 r. Minister Sprawiedliwości zwrócił się do prezesów sądów apelacyjnych o nadesłanie informacji w sprawie wywiązywania się komorników z obowiązku składania oświadczeń majątkowych za 2002 r. Z informacji tych wynika, że w czterech apelacjach (lubelskiej,

---

⁴¹ Dz. U. Nr 10, poz. 52 ze zm.

poznańskiej, warszawskiej i wrocławskiej) stwierdzono uchybienia polegające m.in. na nieterminowym składaniu oświadczeń, nieprecyzyjnym ich wypełnianiu bądź pomijaniu niektórych rubryk w oświadczeniach. Prezesi sądów poinformowali Ministra o działaniach podjętych w celu wyeliminowania nieprawidłowości. O stwierdzonych nieprawidłowościach Minister Sprawiedliwości poinformował Prezesa Krajowej Rady Komorniczej, zwracając się jednocześnie o podjęcie działań celem ich wyeliminowania. W 2004 r. i do dnia zakończenia kontroli w 2005 r. Minister Sprawiedliwości nie podejmował dalszych działań w celu sprawdzenia wywiązywania się komorników z obowiązku składania oświadczeń majątkowych. Z ustaleń kontroli NIK, przeprowadzonej w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie wynika jednak, że 13 spośród 45 komorników nie wywiązało się z obowiązku złożenia oświadczenia majątkowego za 2003 r., a za 2004 r. oświadczeń nie złożyło 5 na 45 komorników. W złożonych oświadczeniach stwierdzono nieprawidłowości polegające m.in. na złożeniu oświadczenia na niewłaściwych drukach, wypełnieniu oświadczeń w niepełnym zakresie bądź niepodpisanych. Ponadto, w 2004 roku 21 komorników, a w 2005 roku 32 komorników złożyło oświadczenia majątkowe po upływie ustawowego terminu.

NIK negatywnie ocenia lekceważenie i niestosowanie zarówno przez komorników jak i organy nadzoru przyjętych rozwiązań antykorupcyjnych dotyczących składania oświadczeń majątkowych. Jako niewystarczające i spóźnione ocenić należy działania nadzorcze, podejmowane przez Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie oraz Ministra Sprawiedliwości, w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami. Prezes Sądu Apelacyjnego i Minister Sprawiedliwości nie korzystali z przysługującego im na mocy art. 74 ust. 1 ukse uprawnienia do wystąpienia z wnioskami o wszczęcie postępowań dyscyplinarnych wobec komorników niewywiązujących się z powyższego obowiązku.

Dopiero w trakcie kontroli NIK Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie poinformował Przewodniczącego Rady Izby Komorniczej w Warszawie o niewywiązaniu się części komorników z obowiązku złożenia oświadczeń majątkowych za lata 2003-2004, zwracając się jednocześnie o niezwłoczne podjęcie czynności zmierzających do wyegzekwowania od komorników realizacji obowiązku składania oświadczeń majątkowych w trybie art. 16 ustawy o komornikach.

Sprawozdania z działalności komorników przedkładane prezesom sądów apelacyjnych

W obowiązującej komorników sprawozdawczości⁴² brak jest danych umożliwiających określenie kwoty ogółu egzekwowanych, wyegzekwowanych jak i umorzonych przez komorników należności. Jedynie w stosunku do egzekucji należności sądowych (sprawy Kms), komornicy od 2003 r. mieli obowiązek przekazywania (wyłącznie) prezesom sądów apelacyjnych danych dotyczących sumy egzekwowanych należności. Ze sprawozdań za 2004 r. przekazanych, stosownie do art. 66 ust. 2 ukse, przez komorników Prezesowi Sądu

⁴² Sprawozdanie z działalności komornika MS Kom-23 oraz sprawozdanie z działalności komornika, o którym mowa w art. 66. ust. 1 ukse, sporządzane zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 lutego 2003 r. w sprawie szczegółowego zakresu sprawozdania z działalności komornika.

Apelacyjnego w Warszawie wynika, iż z kwoty egzekwowanych należności sądowych w wysokości ogółem 34.018,3 tys. zł wyegzekwowano tylko 6.134,6 tys. zł (tj. 18%), a 10.664,7 tys. zł (31,3%) pozostało do wyegzekwowania na okres następny. W sprawozdaniach nie wskazano, co stało się z kwotą 17.218,7 tys. zł stanowiącą różnicę pomiędzy kwotą należności do wyegzekwowania a sumą kwot wyegzekwowanych i pozostałych do wyegzekwowania w okresie następnym

Jak ustalono, zarówno w 2003 jak i w 2004 r. 4 spośród 45 komorników sądowych działających na terenie apelacji warszawskiej nie wywiązało się z obowiązku terminowego przedłożenia prezesowi sądu apelacyjnego sprawozdań ze swej działalności, co stanowiło naruszenie art. 66 ust. 1 ukse. Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie nie reagował na przypadki opóźnień w złożeniu sprawozdań. Z wyjaśnień sędziego wizytatora w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie wynika, że: *„Dotychczas przy wyliczaniu zaległości w poszczególnych okręgach i rewirach komorniczych oraz w związku z organizacją doroczných narad związanych z działalnością egzekucyjną wykorzystywane były przez Sąd Apelacyjny w Warszawie dane zawarte w sprawozdaniach MS Kom-23, a nie, dublujące je w zakresie ruchu spraw i nieco rozszerzające dane ze sprawozdań składanych na podstawie art. 66 ukse i rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 lutego 2003 r.”*

W ocenie NIK, ograniczenie wykazywania, w składanych przez komorników sprawozdaniach, danych kwotowych jedynie do spraw z zakresu Kms, a także przekazywanie ich wyłącznie prezesom sądów apelacyjnych (przy pomijaniu tych danych w toku opracowywania materiałów analitycznych dotyczących stanu egzekucji komorniczej na obszarze apelacji) spowodowało, że zarówno prezesi sądów rejonowych, jak i Minister Sprawiedliwości nie posiadali pełnej informacji o skuteczności egzekucji, potrzebnych do podjęcia skutecznych działań usprawniających egzekucję komorniczą.

Przekazywanie prezesom sądów okręgowych materiałów powizytacyjnych

W toku kontroli ustalono, że Rada Izby Komorniczej w Warszawie nie przekazywała prezesom właściwych sądów okręgowych odpisów protokołów wizytacji, wniosków i poleceń powizytacyjnych, do czego zobowiązana była od dnia 13 listopada 2004 r. na podstawie art. 67 ust. 4 ukse ⁴³. Dopiero w trakcie kontroli NIK przeprowadzanej w Ministerstwie Sprawiedliwości, Prezesi Sądów Okręgowych w Warszawie, Warszawie-Pradze i Płocku wystąpili do Rady z pismami o przekazanie stosownych materiałów. Zdaniem NIK, znajomość wyników wizytacji kancelarii komorniczych przeprowadzanych przez samorząd komorniczy może przyczynić się do sprawniejszego sprawowania nadzoru nad komornikami ze strony prezesów sądów okręgowych (np. przy planowaniu wizytacji). W związku z powyższym istnieje konieczność ściślejszej współpracy sądów w ww. zakresie z samorządem komorniczym.

⁴³ O udzielenie informacji w tym zakresie kontrolerzy, na podstawie art. 29 pkt 2 lit. f) ustawy o NIK, zwrócili się do prezesów sądów okręgowych z obszaru apelacji warszawskiej.

3.2.3.3. Nadzór sprawowany przez prezesów sądów rejonowych

Kontrole sprawowane przez prezesów sądów rejonowych

W okresie 2003 r. - I półrocze 2005 r. wszystkie kancelarie komornicze działające przy Sądach Rejonowych dla Warszawy-Mokotowa (4) i Warszawy-Pragi (6) zostały objęte coroczną kontrolą, o której mowa w art. 3 ust. 3 ukse. Kontrole w zakresie szybkości, sprawności i rzetelności postępowania, prowadzone były przez sędziów wyznaczanych przez Wiceprezesów Sądów Rejonowych, zaś kontrole prawidłowości prowadzenia rachunkowości i biurowości przez pracowników Oddziałów Finansowych tych Sądów (uprawnione księgowo).

Kontrole były dokonywane do końca I-go kwartału każdego roku i obejmowały działalność kancelarii komorniczej za cały poprzedni rok kalendarzowy. Z corocznej kontroli każdej kancelarii komorniczej sporządzane były dwa dokumenty: jeden w zakresie rachunkowości i biurowości (protokół kontroli) i drugi w pozostałym zakresie (nazywany sprawozdaniem z wizytacji lub zamiennie protokołem kontroli).

Na podstawie analizy 30 protokołów kontroli, sporządzonych ze wszystkich kontroli przeprowadzonych w latach 2003 - I poł. 2005 r. w każdej z 10 działających przy kontrolowanych sądach rejonowych kancelarii komorniczych, NIK stwierdziła, iż kontrole kancelarii komorniczych przeprowadzane były w ciągu 1 dnia (w 4 przypadkach w ciągu 2 dni). Kontroli poddawano od 0,5% do 2,3% ogółu spraw egzekucyjnych wpływających do kancelarii w kontrolowanym okresie (tj. od 8 do 17 z każdego rodzaju spraw), na przykład: w Rewirze XIII przy Sądzie Rejonowym dla Warszawy-Mokotowa w 2002 r. zarejestrowano wpływ 2072 spraw egzekucyjnych ogółem. Do kontroli sędziego wytypował 31 spraw (1,5% ogółu), z tego 10 spraw Kms (5,1% z wpływu 196), 10 spraw Kmp (6,4 % z wpływu 156) oraz 11 spraw Km (0,6% z wpływu 1720). Na podstawie tak dobieranej próby skontrolowanych spraw egzekucyjnych sędziowie dokonywali oceny pracy komornika za dany rok oraz formułowali propozycje zaleceń pokontrolnych.

Nieprawidłowości w zakresie prowadzenia biurowości i rachunkowości, stwierdzone dwukrotnie w tej samej kancelarii komorniczej polegały m.in. na: niezgodności sald księgi pieniężnej z aktami sprawy (58 zł), nieprawidłowym naliczeniu dochodów budżetowych za marzec 2004 r. i nieprzekazaniu na poczet dochodów budżetowych kwoty 4.530 zł należnej Skarbowi Państwa z tytułu 20% opłat egzekucyjnych

Praca komorników ani razu nie była negatywnie oceniona przez sędziów. W 16 protokołach pracę komorników oceniono „pozytywnie”, w 5 - „dobrze”, w 6 - „bardzo dobrze”, w 1 - „w zasadzie dobrze”, w 1 protokole opisowo - „komornik wykonuje swoją pracę sumiennie, rzetelnie i prawidłowo” oraz w 1 przypadku - „bardzo pozytywnie”, nawet wówczas gdy ocena zawierała sformułowanie, iż „komornik nie w pełni zastosował się do zaleceń poprzedniej kontroli. Nadal narastają zaległości, w tym zwłaszcza w sprawach Kmp, a aktywność komornika w sprawach Kms i Kmp może budzić zastrzeżenia”.

Ze względu na obszerny zakres tematyczny przeprowadzanych kontroli, jak i znaczną liczbę spraw, NIK uznaje za celowe rozważenie badania większej liczby spraw egzekucyjnych, co zapewniłoby większą skuteczność oddziaływania kontroli na pracę komornika⁴⁴.

W wyniku przeprowadzonych przez sędziów kontroli stwierdzono m.in. nieprawidłowości w zakresie:

- braku pisemnych upoważnień dla aplikanta komorniczego przeprowadzającego czynności egzekucyjne,
- braku w aktach sprawy i nieządaniu przez komornika od podmiotów zobowiązanych złożenia odpisu z rejestrów sądowych,
- brak w aktach sprawy pełnomocnictw do działania w imieniu wierzycieli,
- niestosowanie przepisów dotyczących obowiązku wysłuchania stron postępowania przed umorzeniem postępowania, tj. art. 827 Kpc.

NIK zwraca uwagę, iż sędziowie Sądu Rejonowego dla Warszawy-Pragi oceniali pracę komorników pozytywnie także w sytuacjach stwierdzenia powtarzających się nieprawidłowości, które (jak zapisano w protokołach) mogą prowadzić do nieważności postępowania, a w konsekwencji do konieczności uchylecia postanowień w sprawie, np. w przypadkach:

- niestosowania przepisów dotyczących obowiązku wysłuchania dłużnika przed umorzeniem albo zawieszeniem postępowania (usunięcie tych nieprawidłowości zalecano komornikowi: Rewiru I w 2003 i 2004 r., Rewiru II w 2004 i 2005 r., Rewiru III w 2003 i 2005 r., Rewiru IV w 2004 i 2005 r., Rewiru XXII w 2003 i 2005 r.),
- niestosowania przepisów dotyczących obowiązku składania pełnomocnictw przez pełnomocników działających w imieniu stron oraz dokumentów, o jakich mowa w art. 68 Kpc⁴⁵ (usunięcie tych nieprawidłowości polecano komornikowi: Rewiru II w 2004 i 2005 r., Rewiru IV w 2004 i 2005 r.),
- niedopełniania obowiązku występowania do sądu z wnioskiem o wyjawienie majątku, określonego w § 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 sierpnia 1991 r. w sprawie sposobu prowadzenia egzekucji, grzywien, kar pieniężnych, opłat sądowych i kosztów postępowania⁴⁶ (usunięcie tych nieprawidłowości polecano komornikowi: Rewiru II w 2004 r. i w 2005 r., Rewiru V w 2004 r. i w 2005 r.).

W ww. sytuacjach Prezes Sądu Rejonowego dla Warszawy-Pragi nie skorzystał z prawa do wszczęcia postępowań dyscyplinarnych wobec komorników niestosujących się do zaleceń pokontrolnych i popełniających w kolejnych latach te same uchybienia „ze względu na znikomą w stosunku do liczby spraw załatwionych skalę uchybienia i wykonanie w przeważającej części pozostałych zaleceń pokontrolnych.” Zdaniem Izby, polecenie usunięcia nieprawidłowości utrwalonych w protokole kontroli winno być egzekwowane.

⁴⁴ Zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Sprawiedliwości (Wzór sprawozdania z wizytacji kancelarii komorniczej): „Ustalenia dotyczące prawidłowości stosowania przepisów prawa i zasad biurowości w kancelariach komorniczych powinny być dokonane na podstawie badania akt spraw poszczególnych kategorii (Km, Kms, Kmp) w ilości reprezentatywnej.”

⁴⁵ Art. 68 Kpc stanowi, iż przedstawiciel ustawowy i organ, o którym mowa w artykule poprzedzającym, mają obowiązek wykazać swoje umocowanie dokumentem przy pierwszej czynności procesowej.

⁴⁶ Dz. U. Nr 77, poz.339.

Należy dodać, że na potrzebę wzmocnienia nadzoru nad działalnością komorników wskazuje liczba przekazywanych do Ministerstwa Sprawiedliwości orzeczeń sądowych stwierdzających nieuzasadnioną zwłokę komorników w postępowaniu. W okresie wrzesień 2004 r.⁴⁷ - wrzesień 2005 r. do Ministerstwa wpłynęło 106 takich orzeczeń, z tym w 79 przypadkach zasądzono odszkodowania na rzecz skarżących na łączną kwotę 165,4 tys. zł. Przeciętnie zasądzone odszkodowanie wynosiło ok. 2,1 tys. zł.

W celu ujednoczenia procedury kontroli kancelarii komorniczych, Ministerstwo Sprawiedliwości opracowało wzór „Sprawozdania z wizytacji Kancelarii Komornika...”, zalecając jego stosowanie od stycznia 2003 roku⁴⁸. Zalecenie to nie było w pełni przestrzegane. I tak, mimo że Wiceprezes Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa przekazał wyznaczonym do przeprowadzenia kontroli kancelarii komorniczych sędziom (oraz księgowym) ww. wzór „Sprawozdania...” (z poleceniem sporządzania protokołów zgodnie z tym wzorem), kontrola NIK wykazała, iż w 19 przypadkach (79,2%) na 24, protokoły kontroli zostały sporządzone niezgodnie z ww. wzorem. Nieprawidłowości polegały na niezamieszczeniu wymaganych informacji, m.in. dotyczących skarg na czynności komorników załatwianych w trybie nadzoru judykacyjnego oraz administracyjnego; daty ostatniej wizytacji i ocen końcowych z wizytacji; prawidłowości stosowania art. 8 ust. 4 ukse⁴⁹; wykazu ilości spraw, w których postępowanie egzekucyjne jest prowadzone dłużej niż 6 miesięcy (ze wskazaniem przyczyny tego stanu); braku informacji dotyczących wykonania poleceń sformułowanych po ostatniej kontroli oraz ustaleń co do prawidłowości pobierania opłat egzekucyjnych. Z kolei Wiceprezes Sądu Rejonowego dla Warszawy-Pragi nie przekazał osobom wyznaczonym do przeprowadzania kontroli kancelarii komorniczych ww. wzoru sprawozdania, a zakres kontroli ustalał w pisemnych poleceniach. Skutkiem czego było niezamieszczenie w 19 protokołach kontroli (79,2%) na 24 sporządzonych po otrzymaniu wytycznych, m.in. ustaleń co do prawidłowości pobierania opłat egzekucyjnych; terminowości przekazywania środków pieniężnych uczestnikom postępowania egzekucyjnego; informacji dotyczących wykonania poleceń sformułowanych po ostatniej kontroli oraz informacji dotyczących skarg na czynności komorników załatwionych w trybie nadzoru judykacyjnego oraz administracyjnego.

Niestosowanie przy sporządzaniu protokołów i sprawozdań wytycznych opracowanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości należy ocenić jako działanie nierzetelne. Brak reakcji prezesów sądów rejonowych, prezesów sądów apelacyjnych oraz Ministra Sprawiedliwości na niestosowanie wytycznych świadczy o niedostatkach w sprawowanym nadzorze.

⁴⁷ Przekazywane na podstawie art. 13 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. Nr 179, poz. 1843), która weszła w życie z dniem 17 września 2004 r.

⁴⁸ Wzór... został przekazany przez Wiceprezesa Sądu Okręgowego w Warszawie prezesom sądów rejonowych przy piśmie z 28 stycznia 2003 r. Na naradzie z Prezesami Sądów Rejonowych, w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie w marcu 2003 r. przyjęto do realizacji wnioski dotyczące opracowywania protokołów kontroli zgodnie z wzorem.

⁴⁹ Art. 8 ust. 4 ukse stanowi, że „z wyłączeniem spraw o egzekucję z nieruchomości komornik może, na pisemny wniosek wierzyciela, prowadzić egzekucję na obszarze własności sądu apelacyjnego [tj. poza rewirem], jeżeli w zakresie prowadzonych przez tego komornika egzekucji zaległość nie przekracza sześciu miesięcy. Zaległość oblicza się, dzieląc liczbę spraw niezakończonych w roku poprzednim przez średni miesięczny wpływ spraw w roku poprzednim - z wyłączeniem spraw o egzekucję świadczeń powtarzających się.”

Rozliczanie zaliczek pobranych przez komorników od sądów na opłacenie kosztów egzekucji

Prezesi kontrolowanych sądów rejonowych nie sprawowali należytego nadzoru nad rozliczeniem pobranych przez komorników zaliczek na opłacenie kosztów egzekucji komorniczej, przekazywanych przez sądy w trybie art. 39 i 40 ukse. Stosownie do treści art. 41 ukse, komornicy sądowi są zobowiązani rozliczyć pobrane zaliczki w terminie 1 miesiąca od dnia dokonania wydatku bez względu na wysokość zaliczki. Ustalono, że komornicy nie przedstawiali stosownych rozliczeń, zaś prezesi sądów rejonowych nie podejmowali skutecznych działań zmierzających do wyegzekwowania od komorników realizacji tego obowiązku.

Szczegółowa kontrola wybranych w sposób losowy, przyznanych i wypłaconych zaliczek wykazała, że komornicy nie przedstawili rozliczenia pobranych zaliczek:

- Sądowi Rejonowemu dla Warszawy-Mokotowa, w łącznej wysokości 14.053 zł, tj. 35,3% wartości zbadanych 86 zaliczek na łączną kwotę 39.774 zł,
- Sądowi Rejonowemu dla Warszawy-Pragi, w łącznej wysokości 65.709 zł, tj. 99% wartości poddanych analizie 114 zaliczek.

Ustalono, że komornicy sądowi nie informowali Oddziałów Finansowych sądów rejonowych o terminach dokonywanych wydatków, co powodowało pozostawanie na rachunkach komorników nierozliczonych kwot zaliczek nawet przez okres 26 miesięcy. W przypadku dokonywania przez komorników sądowych rozliczeń bądź zwrotów ww. zaliczek, sposób ich rozliczenia polegał jedynie na pisemnym poinformowaniu sądu rejonowego o ogólnych kwotach, bez wskazania których spraw i zaliczek dotyczyły rozliczenia.

W związku z ustaleniami kontroli, wykazującymi brak rozliczenia 99% wybranych losowo zaliczek, Prezes Sądu Rejonowego dla Warszawy-Pragi wystąpił podczas kontroli NIK do komorników z pismem o ich rozliczenie. W wyniku wezwania komornicy wpłacili łącznie na rzecz Sądu Rejonowego 10.459 zł, co stanowiło 14,9% zaliczek pobranych w okresie objętym kontrolą (70.405 zł). Aż 54,9% wpłaconej kwoty stanowiły zwrócone zaliczki wypłacone przez Sąd jeszcze w 2003 r. W jednym przypadku dokonano rozliczenia zaliczki jeszcze z 1998 r. - Komornik Sądowy Rewiru IV przy Sądzie Rejonowym, dokonując rozliczenia zaliczek pobranych w kontrolowanym okresie w łącznej kwocie 30.700,00 zł, rozliczył również dwie zaliczki pobrane od Sądu w styczniu 1998 r. w łącznej wysokości 3.000,00 zł. Z tej kwoty komornik wydatkował w maju 1998 r. kwotę 1.646,45 zł, natomiast pozostałą część zwrócił do Sądu Rejonowego dopiero w trakcie kontroli NIK, tj. po ponad 7 latach od dokonania wydatków.

W ocenie NIK, wpływ na powstanie nieprawidłowości w rozliczaniu zaliczek miało nienależyte wykonywanie nadzoru przez właściwe służby finansowe sądów rejonowych. Działania te ograniczały się do telefonicznego informowania przez Kierownika Oddziału Finansowego komorników sądowych o konieczności rozliczenia, a w przypadku Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa - kierowania raz do roku przez Oddział Finansowy pism do komorników o konieczności dokonania rozliczeń zaliczek na koszty czynności biegłych.

Zgodnie z art. 42 ukse komornik ma obowiązek zwrotu całości zaliczki przekazanej przez sąd po skutecznym wyegzekwowaniu roszczenia z pierwszeństwem przed wszelkimi innymi

należnościami. Wydziały merytoryczne sądów rejonowych nie przekazywały jednak Oddziałom Finansowym informacji od komorników o skutecznie zakończonych egzekucjach. Zaniechanie przekazywania tych informacji NIK ocenia jako nierzetelne i niegospodarne, gdyż nie pozwalało to na prawidłowe ustalenie należności Skarbu Państwa z tytułu zwrotu przez komorników sum należnych zgodnie z art. 42 ukse. Świadczy to o nieprawidłowym funkcjonowaniu systemu wewnętrznej kontroli finansowej w ww. sądach rejonowych.

Ponadto, przekazywane przez komorników sądowych należne sumy (często w postaci jednej kwoty zbiorczej) nie posiadały oznaczenia tytułu i utrudniały ustalenie, które z nich dotyczą zwrotu określonych kosztów egzekucyjnych. Dodać należy, że przekazane komornikom zaliczki nie były objęte kontrolą bieżącą, a także nie były przedmiotem jednokrotnych kontroli rachunkowości i biurowości kancelarii komorniczych przy sądach rejonowych.

W art. 28a obowiązującej w okresie objętym kontrolą ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych⁵⁰ określono, że za całość gospodarki finansowej, w tym za wykonywanie określonych ustawą obowiązków w zakresie kontroli finansowej jest odpowiedzialny kierownik jednostki sektora finansów publicznych. Stosownie do art. 35a ust. 2 pkt 2 ww. ustawy, do kontroli rozliczenia i zwrotu środków publicznych przekazanych na koszty egzekucji zobowiązany jest kierownik jednostki sektora finansów publicznych⁵¹. Prezesi obu sądów rejonowych przystąpili do opracowania procedury postępowania i wymiany informacji w tym zakresie.

W trakcie kontroli NIK ustalono ponadto, że zobowiązania Sądu Rejonowego dla Warszawy-Pragi względem komorników sądowych z tytułu przyznanych zaliczek w kwocie 66.475 zł nie były ewidencjonowane w księgach rachunkowych Sądu, co było niezgodne z art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁵². Od czerwca 2005 r. zobowiązania te ujmowane są prawidłowo na koncie 201 „Rozrachunki z odbiorcami i dostawcami”.

3.2.4. Skargi na działalność komorników

Minister Sprawiedliwości oraz prezesi kontrolowanych sądów sprawowali nadzór nad działalnością komorników również w ramach rozpatrywania skarg i zażaleń, które nie stanowiły przedmiotu rozpoznania sądu w trybie art. 767 Kpc. Przy rozpatrywaniu skarg zwracano się do właściwych komorników o ustosunkowanie się do przedstawianych zarzutów oraz o przekazanie akt sprawy. W uzasadnionych przypadkach obejmowano nadzorem administracyjnym zaskarżane sprawy, wskazując komornikowi nieprawidłowości w działaniu z jednoczesnym zobowiązaniem go do okresowego informowania o postępie sprawy, aż do jej zakończenia.

⁵⁰ Dz. U. z 2003 r. Nr 15, poz. 148 ze zm. Ustawa z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych zastąpiona została z dniem 1 stycznia 2006 r. ustawą dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 249, poz. 2104).

⁵¹ Obowiązek ten ciążył na prezesie sądu w okresie 2003 r. do 1 grudnia 2004 r., tj. do czasu powołania Kierownika Finansowego Sądu, który zgodnie z art. 179 § 2 ustawy z 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych odpowiada za gospodarkę finansową sądu (Dz. U. Nr 98, poz. 1070 ze zm.).

⁵² Dz. U. z 2002 r. Nr 76, poz. 694 ze zm. Art. 6 ust. 1 stanowi, że w księgach rachunkowych jednostki należy ująć wszystkie osiągnięte, przypadające na jej rzecz przychody i obciążające ją koszty związane z tymi przychodami dotyczące danego roku obrotowego, niezależnie od terminu ich zapłaty. Art. 20 ust. 1 ww. ustawy stanowi, że do ksiąg okresu sprawozdawczego należy wprowadzić każde zdarzenie, które nastąpiło w tym okresie.

Wpływ skarg w okresie 2003 r. - I półrocze 2005 r. kształtował się następująco:

Jednostka	Wpływ skarg	Skargi załatwione we własnym zakresie	Skargi uznane za zasadne
2003 r.			
Ministerstwo Sprawiedliwości	624	319	41
Sąd Apelacyjny w Warszawie	33	21	5
Sąd Rejonowy dla Warszawy-Mokotowa	70	52	11
Sąd Rejonowy dla Warszawy-Pragi	26	14	7
2004 r.			
Ministerstwo Sprawiedliwości	619	397	71
Sąd Apelacyjny w Warszawie	40	46	4
Sąd Rejonowy dla Warszawy-Mokotowa	55	41	14
Sąd Rejonowy dla Warszawy-Pragi	52	49	10
Jednostka	Wpływ skarg	Skargi załatwione we własnym zakresie	Skargi uznane za zasadne
I półrocze 2005 r.			
Ministerstwo Sprawiedliwości	439	164	12
Sąd Apelacyjny w Warszawie	11	6	0
Sąd Rejonowy dla Warszawy-Mokotowa	38	27	8
Sąd Rejonowy dla Warszawy-Pragi	5	5	0
Ogółem:	2.012	1.141	183

Spośród 2.012 skarg, we własnym zakresie kontrolowane jednostki rozpatrzyły 1.141 skarg (56,6%), z tego za zasadne uznano 183 skargi, tj. 16%. W ramach kontroli NIK szczegółową analizą objęto 143 skargi. Skargi na działalność komornika dotyczyły m.in. przewlekłości postępowania egzekucyjnego, wysokości kosztów egzekucyjnych oraz kultury i zachowania komorników. W latach 2003 –2004 wpływ skarg utrzymywał się na zbliżonym poziomie (odpowiednio 753, 766), ale liczba skarg uznanych za zasadne w 2004 r. (99 skarg) była wyższa w porównaniu do 2003 r. (64 skargi) o 54,7%. Spośród skarg objętych badaniem, w 45 przypadkach (tj. 31,5%) odpowiedzi na skargi udzielono w terminie powyżej jednego miesiąca, co stanowiło naruszenie art. 237 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego. Nie informowano przy tym skarżących o braku możliwości załatwienia skargi w ww. terminie, co było niezgodne z art. 36 § 1 i 2 Kpa.

3.3. Rezultaty finansowe kontroli

- uszczuplenia środków publicznych w kwocie 79.763 zł – dotyczące kwoty udzielonych komornikom zaliczek na opłacenie kosztów egzekucji komorniczej. Oddziały finansowe sądów nie dysponowały informacjami czy postępowania egzekucyjne w sprawach, w których udzielono zaliczek, zakończyły się wyegzekwowaniem roszczenia oraz czy komornik dokonał czynności, na które sąd przyznał zaliczkę, nie mogły zatem określić kwot, które komornicy powinni rozliczyć i zwrócić na rachunek sądu,
- uszczuplenia środków publicznych w kwocie 10.664,7 tys. zł – należności sądowe w apelacji warszawskiej za 2004 r. pozostałe do wyegzekwowania na okres następny, do czego przyczynił się niski poziom skuteczności egzekucji należności sądowych (18%),
- 66.475 zł - kwota niezaewidencjonowanych na bieżąco w księgach rachunkowych zobowiązań sądu z tytułu przyznanych komornikom zaliczek na czynności egzekucyjne,

- 11.812 zł – kwota zwróconych przez komorników zaliczek na rachunek Sądu Rejonowego dla Warszawy-Pragi, na skutek działań podjętych w trakcie kontroli NIK.

4. Informacje dodatkowe o przeprowadzonej kontroli

4.1. Przygotowanie kontroli

Opracowanie programu kontroli zostało poprzedzone zasięgnięciem informacji i rozpoznaniem przedkontrolnym, przeprowadzonym w Ministerstwie Sprawiedliwości, Sądzie Apelacyjnym w Warszawie, Sądach Rejonowych dla Warszawy-Mokotowa i dla Warszawy-Pragi oraz w Krajowej Radzie Komorniczej w celu sprecyzowania zakresu kontroli.

4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli

Czynności kontrolne zostały przeprowadzone w okresie od 23 maja do 26 października 2005 r. Minister Sprawiedliwości złożył zastrzeżenia do protokołu kontroli, które dotyczyły m.in.: uzupełnienia treści protokołu kontroli o informacje dotyczące osób zajmujących stanowisko Ministra Sprawiedliwości przed 2002 r., uszczegółowienia informacji dotyczących zakresu nadzoru poszczególnych członków Kierownictwa Ministerstwa i zastąpienia inicjałami danych osób składających skargi. Po dokonaniu analizy zastrzeżenia uwzględniono w całości.

Stosownie do art. 59 ust. 2 ustawy o NIK, przed sporządzeniem wystąpienia pokontrolnego, Minister Sprawiedliwości złożył dodatkowe wyjaśnienia dotyczące przyczyn i okoliczności powstania nieprawidłowości opisanych w protokole kontroli.

W związku z kontrolą, na podstawie art. 29 pkt 2 lit. f) ustawy o NIK, zasięgnięto informacji w Sądach Okręgowych w Warszawie, Płocku, Ostrołęce i dla Warszawy-Pragi w celu uzyskania informacji o sposobie wykonywania ustawowego obowiązku przez Rady Izb Komorniczych, wynikającego z art. 67 ust. 4 ukse, oraz u 10 komorników działających przy objętych kontrolą sądach rejonowych nt. problemów i przeszkód związanych z egzekucją zasądzonych alimentów. W toku kontroli stwierdzono uszczuplenia środków publicznych w kwocie 79.763,22 zł – dotyczące nierozliczonej przez prezesów sądów rejonowych kwoty udzielonych komornikom zaliczek na opłacenie kosztów egzekucji komorniczej, uszczuplenia środków publicznych w kwocie 10.664,7 tys. zł – należności sądowe w apelacji warszawskiej za 2004 r. pozostałe do wyegzekwowania na okres następny, do czego przyczynił się niski poziom skuteczności egzekucji należności sądowych (18%), a także nieprawidłowości w wymiarze finansowym w łącznej kwocie 66.475,17 zł (kwota odpowiadająca nierzetelnym danym w ewidencji finansowo-księgowej). NIK podjęła działania w celu odzyskania środków publicznych należnych z tytułu pobranych i nierozliczonych przez komorników zaliczek. Korzyści finansowe (pożytki finansowe w postaci należnych środków publicznych) wyniosły 11.812,68 zł.

Do kierowników jednostek objętych kontrolą skierowano wystąpienia pokontrolne, w których NIK sformułowała 24 wnioski pokontrolne zmierzające do wyeliminowania

stwierdzonych uchybień i nieprawidłowości. Kierownicy kontrolowanych jednostek nie wnieśli zastrzeżeń do ocen, uwag i wniosków zawartych w wystąpieniach pokontrolnych.

W wystąpieniach skierowanych do prezesów sądów rejonowych NIK wnioskuje m.in. o:

- 1) zapewnienie sprawnego i rzetelnego rozliczania wypłaconych przez sąd na podstawie art. 39 i art. 40 ukse zaliczek na wydatki gotówkowe poniesione w toku egzekucji oraz kwot opłat egzekucyjnych wypłaconych na podstawie art. 43 i 45 ukse,
- 2) opracowanie procedur kontroli finansowej zapewniających właściwy przepływ informacji pomiędzy Wydziałami a Oddziałem Finansowym sądu o skutecznie zakończonych egzekucjach, w celu odzyskania należnych kwot wydatkowanych w związku z egzekucją,
- 3) objęcie badaniem pobranych i wydatkowanych przez komorników zaliczek w trakcie jednokrotnych kontroli kancelarii komorniczych przy Sądzie Rejonowym w ciągu roku,
- 4) sporządzanie sprawozdań z jednokrotnych kontroli kancelarii komorniczych zgodnie z zaleceniami Ministerstwa Sprawiedliwości.

W wystąpieniu do Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie NIK wnioskuje m.in. o:

- 1) podejmowanie działań mających na celu egzekwowanie od komorników sądowych składania oświadczeń o stanie majątkowym w terminach określonych w art. 16 ust. 5 ukse, a także sprawozdań ze swojej działalności zgodnie z art. 66 ust. 1 ukse,
- 2) występowanie z wnioskami o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego w stosunku do komorników, którzy nie złożyli oświadczeń o stanie majątkowym lub złożyli je po terminie.

W wystąpieniu do Ministra Sprawiedliwości NIK wnioskuje m.in. o:

- 1) wydanie brakujących aktów wykonawczych do ustawy o komornikach sądowych i egzekucji,
- 2) kontynuowanie działań dotyczących racjonalizacji sieci rewirów komorniczych oraz przyspieszenie procesu powoływania komorników celem poprawy skuteczności egzekucji,
- 3) wykorzystywanie uprawnień z art. 74 ust. 1 ukse do kierowania wniosków o wszczęcie postępowań dyscyplinarnych wobec komorników naruszających ustawowe obowiązki,
- 4) należyte sporządzanie zbiorczych sprawozdań MS Kom-23,
- 5) rozszerzenie zakresu sprawozdania z działalności komornika, składanego na podstawie art. 66 ust. 1 ukse, o dane dotyczące kwot egzekwowanych należności, w celu zapewnienia niezbędnej wiedzy o skali i wysokości dochodzonych i wyegzekwowanych kwot, co umożliwi wypracowanie bardziej skutecznych form nadzoru nad egzekucją komorniczą,
- 6) rozważenie dokonania zmian zakresu sprawozdania MS Kom-23, w sposób umożliwiający odzwierciedlenie stanu egzekucji spraw o świadczenia powtarzające się, w których dłużnicy dokonują spłat przez wiele lat,
- 7) podjęcia działań w celu zwiększenia dostępności do zawodu komornika.

Ponadto, w wystąpieniach skierowanych do prezesów sądów i do Ministra Sprawiedliwości NIK wnioskuje o zapewnienie udzielania odpowiedzi skarżącym w terminie

określonym w art. 237 § 1 Kpa, a w przypadku braku możliwości załatwienia skargi w tym terminie o informowanie skarżących o nowym terminie, zgodnie z art. 36 § 1 i 2 Kpa.

Według stanu na dzień 8 marca 2006 r., 7 wniosków pokontrolnych NIK zostało zrealizowanych, a 17 jest w trakcie realizacji.

W odpowiedziach nadesłanych do NIK prezesi sądów objętych kontrolą poinformowali m.in. o: 1/ działaniach podjętych w celu zapewnienia prawidłowego rozliczania pobieranych i wydatkowanych przez komorników zaliczek; 2/ wydaniu niezbędnych zarządzeń dla przewodniczących wydziałów zmierzających do niezwłocznego informowania Oddziału Finansowego o zakończeniu prowadzonych postępowań egzekucyjnych, w których wypłacono komornikom zaliczki; 3/ zobowiązaniu podległych pracowników do przedstawiania do 30 kwietnia każdego roku wykazu komorników, którzy w terminie określonym w art. 16 ust 5 ukse nie złożyli oświadczeń majątkowych.

W odpowiedzi z dnia 8 grudnia 2005 r. Minister Sprawiedliwości poinformował m.in., że: 1/ akty wykonawcze do ustawy o komornikach sądowych i egzekucji powinny zostać wkrótce wydane (dwa projekty rozporządzeń przeszły etap uzgodnień międzyresortowych, jeden projekt został skierowany na konferencję uzgodnieniową) – w dniu 20 grudnia 2005 r. Minister Sprawiedliwości, wykonując dyspozycję określoną w art. 69 ukse wydał rozporządzenie w sprawie określenia szczegółowych przepisów o biurowości i ewidencji operacji finansowych kancelarii komorniczych⁵³, 2/ będą kontynuowane działania na rzecz poszerzenia sieci rewirów komorniczych oraz skrócenia procedury powoływania komorników w celu poprawy skuteczności egzekucji, 3/ wyeliminowane zostaną uchybienia przy sporządzaniu zbiorczych sprawozdań MS Kom-23, 4/ rozważone zostaną wnioski o rozszerzenie zakresu sprawozdania z działalności komornika i o dokonanie zmian zakresu sprawozdania MS Kom-23 (prace w tym celu zostaną podjęte przy okazji przygotowywania projektu sprawozdania na kolejny rok sprawozdawczy), 5/ obwieszczenia o wolnym stanowisku komornika są obecnie niezwłocznie kierowane do publikacji, 6/ działania zmierzające do opracowania projektu ustawy zmieniającej model funkcjonowania komorników sądowych w celu usprawnienia postępowania egzekucyjnego, w którym zagadnienie zwiększenia stanu liczebnego komorników i dostępności do zawodu komornika stanowi ważny element założeń nowelizacji, 7/ podjęto prace nad projektem ustawy o postępowaniu dyscyplinarnym dla zawodów prawniczych, w którym przewidziano rozwiązania usprawniające postępowania dyscyplinarne, w tym wobec komorników sądowych.

---

⁵³ patrz przypis 6 na str. 6.

5. Załączniki

Załącznik nr 1 – Wykaz skontrolowanych podmiotów oraz jednostek organizacyjnych NIK, które przeprowadziły w nich kontrole

Lp.	Podmiot skontrolowany	Jednostka organizacyjna NIK, która przeprowadziła kontrolę
1.	Ministerstwo Sprawiedliwości	Departament Administracji Publicznej
2.	Sąd Apelacyjny w Warszawie	Departament Administracji Publicznej
3.	Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa	Departament Administracji Publicznej
4.	Sąd Rejonowy dla Warszawy-Pragi	Departament Administracji Publicznej

Załącznik nr 2 – Lista osób zajmujących kierownicze stanowiska, odpowiedzialnych za kontrolowaną działalność

Lp.	Stanowisko	Imię i nazwisko
1.	Minister Sprawiedliwości	1. Hanna Suchocka, od 31.10.1997 r. do 8.06.2000 r. 2. Lech Kaczyński, od 12.06.2000 r. do 5.07.2001 r. 3. Stanisław Iwanicki, od 5.07.2001 r. do 19.10.2001 r. 4. Barbara Piwnik, od 19.10.2001 r. do 6.07.2002 r. 5. Grzegorz Kurczuk, od 6.07.2002 r. do 2.05.2004 r., 6. Marek Sadowski, od 2.05.2004 r. do 6.09.2004 r. 7. Andrzej Kalwas, od 6.09.2004 r. do 31.10.2005 r. 8. Zbigniew Ziobro, od 31.10.2005 r.
2.	Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie	1. Hanna Szachułowicz, od 1.04.1999 r. do 22.04.2004 r. 2. Krzysztof Karpiński, od 6.07.2004 r. W okresie 23.04. -6.07.2004 r. obowiązki Prezesa Sądu pełnił Wiceprezes Jarosław Góral.
3	Prezes Sądu Rejonowego dla Warszawy Mokotowa	1. Katarzyna Polańska-Farion, od 5.02.1997 r. do 31.12.2001 r. 2. Grażyna Puchalska, od 1.01. do 30.04.2002 r. 3. Małgorzata Kluziak, od 1.05.2002 r.
4.	Prezes Sądu Rejonowego dla Warszawy-Pragi	1. Maciej Szulz, od 1.01.2000 r. do 30.04.2000 r. 2. Krystyna Jasińska, od 1.05.2000 r. do 28.02.2001 r. 3. Renata Gdowska, p.o. Prezesa Sądu od 1.03.2001 r. do 31.12.2001 r. Prezes Sądu od 1.01. do 28.02.2002 r. 4. Krzysztof Kluj, p.o. Prezesa Sądu od 1.03. 2002 r. do 20.02.2003 r. Prezes Sądu od 1.03. 2003 r.

Załącznik nr 3 – Kształtowanie się wpływu i załatwienia spraw alimentacyjnych z Funduszu Alimentacyjnego w latach 2002-2004

Lata	2002 r.	2003 r.	2004 r.- stan na dzień 30.04
Wpływ wniosków	57.386	55.931	brak danych
Przyznanie świadczeń (liczba osób)	86.950	81.156	brak danych
Liczba osób uprawnionych do wypłaty świadczeń	515.235	548.090	510.373
Wydatki na świadczenia alimentacyjne (w tys. zł)	1.492.810	1.640.051	573.610
Wpływy z egzekucji od osób zobowiązanych do alimentacji (w tys. zł)	169.564 - 11,5% przypisu należności i 12% kwoty wypłaconych świadczeń	181.515 - 11% przypisu należności i 11,4% kwoty wypłaconych świadczeń	60.897 – 10,6% przypisu należności i 10,9% kwoty wypłaconych świadczeń
Przypis należności od osób zobowiązanych do alimentacji (w tys. zł)	1.474.316	1.654.703	575.251
Nieuregulowana kwota należności* od osób zobowiązanych do alimentacji (w tys. zł)	5.861.959	7.248.365	7.724.478,6**
Liczba osób (dłużników) zobowiązanych do alimentacji	477.151	507.745	514.999
Średnia kwota zadłużenia przypadająca na 1 osobę zobowiązaną do alimentacji (w tys. zł)	12,3	14,3	15,0

* tj. należności z tytułu wypłaconych w ich zastępstwie świadczeń z Funduszu Alimentacyjnego.

** Nieuregulowana kwota należności od osób zobowiązanych do alimentacji wg stanu na 31 grudnia 2004 r. wyniosła 7.583.478 tys. zł.

Załącznik nr 4 – Liczba spraw egzekucyjnych skontrolowanych w trakcie jednokrotnych kontroli przeprowadzonych w 2003, 2004 i w 2005 r. przez wyznaczonych sędziów w kancelariach komorniczych:

przy Sądzie Rejonowym dla: Warszawy-Pragi

Lp.	Rok objęty kontrolą/ Czas trwania kontroli	Rodzaje spraw	Pozostałość z poprzedniego roku	W okresie sprawozdawczym		Liczba spraw skontrolowanych i ich udział % w liczbie spraw wpływających (7:5)
				wpłynęło	załatwiono ostatecznie	
1	2	3	4	5	6	7
Rewir I						
1	2002/ 27-28.01. 2003 r.	ogółem, w tym:	0	3014	1339	45 (-6) (1,3%)
2		Kms	-	267	209	15 (5,6%)
3		Kmp, w tym:	-	1098	155	
4		alimentacyjne	-	1098	155	15****(1,0%)
5		Km	-	1649	975	15***** (0,8%)
1	2003/ 16.01.2004 r.	ogółem, w tym:	1675	2471	2494	47 (-15) (1,3%)
2		Kms	58	538	549	15***** (2,2%)
3		Kmp, w tym:	943	103	197	
4		alimentacyjne	943	103	197	15***** (5,8%)
5		Km	674	1830	1748	17***** (0,8%)
1	2004/ 10.02.2005 r.	ogółem, w tym:	1652	2727	2736	44 (-15) (1,2%)
2		Kms	47	684	693	14(-1)(1,9%)
3		Kmp, w tym:	849	91	95	
4		alimentacyjne	849	91	95	15(-10)(5,5%)
5		Km	756	1952	1948	15(-4)(0,6%)
Rewir II						
1	2002/ 27.01.2003 r.	ogółem, w tym:	0	6032	1585	32 (0,5%)
2		Kms	-	607	421	11 (1,8%)
3		Kmp, w tym:	-	2238	139	
4		alimentacyjne	-	2238	139	9 (0,4%)
5		Km	-	3187	1025	12 (0,4%)
1	2003/ 27.01.2004 r.	ogółem, w tym:	4447	3925	3167	30 (0,8%)
2		Kms	186	1011	862	10 (0,9%)
3		Kmp, w tym:	2099	241	21	
4		alimentacyjne	2099	241	21	10 (4,1%)
5		Km	2162	2673	2284	10 (0,4%)
1	2004/ 4.02.2005 r.	ogółem, w tym:	5205	5094	4357	39 (0,8%)
2		Kms	335	1311	1285	14 (1,06%)
3		Kmp, w tym:	2319	225	155	
4		alimentacyjne	2319	225	155	13 (5,8%)
5		Km	2551	3558	2917	12 (0,3%)
Rewir III						
1	2002/ 27 - 28.01. 2003 r.	ogółem, w tym:	0	3093	1550	47 (1,5%)
2		Kms	-	258	169	15 (5,8%)
3		Kmp, w tym:	-	784	101	
4		alimentacyjne	-	784	101	15 (1,9%)
5		Km	-	2051	1280	17 (0,8%)
1	2003/ 16.01.2004 r.	ogółem, w tym:	1543	2587	2107	45 (1,7%)
2		Kms	89	514	435	15 (2,9%)
3		Kmp, w tym:	683	91	93	
4		alimentacyjne	683	91	93	15 (16,5%)
5		Km	771	1982	1579	15 (0,7%)

Załączniki

1	2004/ 17.02.2005 r.	ogółem, w tym:	2023	2568	2698	45 (1,7%)
2		Kms	168	536	580	15 (2,8%)
3		Kmp, w tym:	681	73	109	
4		alimentacyjne	680	73	109	15 (20,5%)
5		Km	1174	1959	2009	15 (0,8%)
Rewir IV						
1	2002/ 27.01.2003 r.	ogółem, w tym:	0	5698	1498	27 (0,5%)
2		Kms	-	539	380	10 (1,8%)
3		Kmp, w tym:	-	2239	167	
4		alimentacyjne	-	2239	167	6 (0,3%)
5		Km		2920	951	11 (0,4%)
1	2003/ 30.01.2004 r.	ogółem, w tym:	4200	3358	2934	31 (0,9%)
2		Kms	159	854	718	10 (1,2%)
3		Kmp, w tym:	2072	196	29	
4		alimentacyjne	2072	196	29	10 (5,1%)
5		Km	1969	2302	2187	11 (0,5%)
1	2004/ 27.01.2005 r.	ogółem, w tym:	4624	4633	3946	38 (0,8%)
2		Kms	295	1123	1024	11 (1,0%)
3		Kmp, w tym:	2239	142	146	
4		alimentacyjne	2239	142	146	12 (8,4%)
5		Km	2090	3368	2776	15 (0,4%)
Rewir V						
1	2002/ 28 - 29.01. 2003 r.	ogółem, w tym:	0	3862	716	42 (1,08%)
2		Kms	-	213	70	14 (6,6%)
3		Kmp, w tym:	-	959	21	
4		alimentacyjne	-	956	21	13 (1,3%)
5		Km	-	2630	625	15 (0,6%)
1	2003/ 16 i 27. 01. 2004 r.	ogółem, w tym:	3146	3790	3577	41(0,5%)
2		Kms	203	712	646	14**1,1%)
3		Kmp, w tym:	938	170	19	
4		alimentacyjne	935	170	19	12* (1,7%)
5		Km	2005	2908	2912	15***0,3%)
1	2004/ 8.02.2005 r.	ogółem, w tym:	3359	4151	4385	45 (1,08%)
2		Kms	269	787	791	15 (1,9%)
3		Kmp, w tym:	1089	101	207	
4		alimentacyjne	1089	101	204	15 (14,8%)
5		Km	2001	3263	3387	15 (0,4%)
Rewir XXII						
1	2002/ 7.02.2003 r.	ogółem, w tym:	1274	1263	1199	29 (2,3%)
2		Kms	92	124	160	10 (8,0%)
3		Kmp, w tym:	624	142	145	
4		alimentacyjne	624	142	145	10 (7,0%)
5		Km	558	997	894	9 (0,9%)
1	2003/ 27.01.2004 r.	ogółem, w tym:	1338	2473	1976	31 (1,2%)
2		Kms	56	563	507	12 (2,1%)
3		Kmp, w tym:	621	170	92	
4		alimentacyjne	621	169	92	12 (7,1%)
5		Km	661	1740	1377	7 (0,4%)
1	2004/ 26.01.2005 r.	ogółem, w tym:	1835	2740	2918	28 (1,02%)
2		Kms	112	724	706	8 (1,1%)
3		Kmp, w tym:	699	84	108	
4		alimentacyjne	698	84	108	10 (11,9%)
5		Km	1024	1932	2104	10 (0,5%)

* w tym 3 z wpływu 2003 r.; ** w tym 8 z wpływu 2003 r.; *** w tym 9 z wpływu 2003 r.;

****w tym 11 z wpływu 2002 r.; ***** w tym 13 z wpływu 2002 r. ; *****w tym 12 z wpływu 2003 r.;

*****w tym z wpływu 2003 r.; *****w tym 15 z wpływu 2003 r.

przy Sądzie Rejonowym dla Warszawy Mokotowa:

Lp.	Rok objęty kontrolą/ Czas trwania kontroli	Rodzaje spraw	Pozostałość z poprzedniego roku	W okresie sprawozdawczym		Liczba spraw skontrolowanych i ich udział % w liczbie spraw wpływających (7:5)
				wpłynęło	załatwiono ostatecznie	
1	2	3	4	5	6	7
Rewir III						
1	2002/ 4.02.2003 r.	ogółem, w tym:	3.493	2.943	2.219	20 (0,7%)
2		Kms	88	158	167	6 (3,4%)
3		Kmp, w tym:	1.345	178	156	7 (3,9%)
4		alimentacyjne	Brak danych	Brak danych	Brak danych	
5		Km	2.060	2.607	1.896	7 (0,3%)
1	2003/ 11.02.2004 r.	ogółem, w tym:	4.217	4.417	4.465 ⁴	31 (0,7%)
2		Kms	79	751	744	11 (1,5%)
3		Kmp, w tym:	1.367	207	454	
4		alimentacyjne	1.367	207	454	10 (4,8%)
5		Km	2.771	3.459	3.267	10 (0,3%)
1	2004/ 14.02.2005 r.	ogółem, w tym:	4.169	5.626	2.427	34 (0,5%)
2		Kms	86	842	466	19*****(1,9%)
3		Kmp, w tym:	1.120	178	75	
4		alimentacyjne	1.120	177	74	5 (2,8%)
5		Km	2.963	4.606	1.886	10***** (0,2%)
Rewir XIII						
1	2002/ 3.02.2003 r.	ogółem, w tym:	2.240	2.072	1.655	31 (1,5%)
2		Kms	179	196	291	10 (5,1%)
3		Kmp, w tym:	909	156	99	
4		alimentacyjne	908	156	99	10 (6,4%)
5		Km	1.152	1.720	1.265	11 (0,6%)
1	2003/ 5.02.2004 r.	ogółem, w tym:	2.657	3.478	2.741	35 (1%)
2		Kms	84	723	622	12 (1,6%)
3		Kmp, w tym:	966	161	139	
4		alimentacyjne	965	161	139	10 (6,2%)
5		Km	1.607	2.594	1.980	13 (0,5%)
1	2004/ 15.02.2005 r.	ogółem, w tym:	3.394	4.179	3.796	54 (1,3%)
2		Kms	185	681	703	17 (2,5%)
3		Kmp, w tym:	988	144	149	
4		alimentacyjne	987	144	149	19 (13,1)
5		Km	2.221	3.354	2.944	18 (0,5%)
Rewir XIV						
1	2002/ 3.02.2003 r.	ogółem, w tym:	1.847	1.612	1.498	31 (1,9%)
2		Kms	206	90	204	12 (13,3%)
3		Kmp, w tym:	725	140	82	
4		alimentacyjne	725	140	82	11 (7,8%)
5		Km	916	1.382	1.212	8 (0,6%)
1	2003/ 20.02.2004 r.	ogółem, w tym:	1.961	2.706	2.125	30 (1,1%)
2		Kms	92	526	408	10 (1,9%)
3		Kmp, w tym:	783	117	97	
4		alimentacyjne	783	117	97	10 (8,5%)
5		Km	1.086	2.063	1.620	10 (0,5%)
1	2004/ 28.01.2005 r.	ogółem, w tym:	2.542	3.200	3.099	33 (1,03%)
2		Kms	210	515	478	15 (2,9%)
3		Kmp, w tym:	803	98	152	
4		alimentacyjne	803	98	152	11 (11,2%)
5		Km	1.529	2.587	2.469	7 (0,3%)

Załączniki

Rewir XXIV						
1	2002/ 5.02.2003 r.	ogółem, w tym:	2.759	1.770	1.313	25 (1,4%)
2		Kms	373	145	347	10 (6,9%)
3		Kmp, w tym:	1.143	204	100	
4		alimentacyjne	1.143	204	100	5 (2,4%)
5		Km	1.243	1.421	866	10 (0,7%)
1	2003/ 27.02.2004 r.	ogółem, w tym:	3.216	2.760	1.735	30 (0,8%)
2		Kms	171	664	367	10* (1,2%)
3		Kmp, w tym:	1.247	186	89	
4		alimentacyjne	1.247	186	89	10*** (3,8%)
5		Km	1.798	1.910	1.279	10** (0,4%)
1	2004/ 15.03.2005 r.	ogółem, w tym:	4.241	3.819	3.070	30 (0,7%)
2		Kms	468	679	691	10***** (1,3%)
3		Kmp, w tym:	1.344	141	120	
4		alimentacyjne	1.344	141	120	10***** (5,7%)
5		Km	2.429	2.999	2.259	10 (0,3%)

*w tym 8 z wpływu 2003 r.

** w tym 8 z wpływu 2003 r.

*** w tym 7 z wpływu 2003 r.

**** w tym 15 z wpływu 2004 r.

***** w tym 8 z wpływu z 2004 r.

***** w tym 8 z wpływu 2004 r.

Załączniki

Załącznik nr 5 – Podstawowe wielkości charakteryzujące działalność komorników lata 2000-2004 i I półrocze 2005 r.

rok	Ogółem					Należności sądowe - Kms					Należności o świadczenia powtarzające się - Kmp					Należności inne - Km				
	Wpływ	Załatwienia	Pozostałość	Wskaźnik pozostałości	Wskaźnik opanowania wpływu	Wpływ	Załatwienia	Pozostałość	Wskaźnik pozostałości	Wskaźnik opanowania wpływu	Wpływ	Załatwienia	Pozostałość	Wskaźnik pozostałości	Wskaźnik opanowania wpływu	Wpływ	Załatwienia	Pozostałość	Wskaźnik pozostałości	Wskaźnik opanowania wpływu
2000	1 009 215	851 425	1 271 775	15.1	84.4	369 367	365 045	189 305	6.2	98.8	69 818	41 063	483 470	83.1	58.8	570 030	445 317	599 000	12.6	78.1
2001	1 148 319	970 051	1 439 820	15.0	84.5	346 040	363 410	168 604	5.8	105.0	86 599	49 491	516 625	71.6	57.1	715 680	557 150	754 591	12.7	77.8
2002	1 196 200	993 244	1 628 596	16.3	83.0	193 851	244 873	116 661	7.2	126.3	83 702	42 949	549 059	78.7	51.3	918 647	705 422	962 876	12.6	76.8
2003	1 532 541	1 290 226	1 873 635	14.7	84.2	290 799	279 809	127 619	5.3	96.2	77 647	46 690	581 521	89.9	60.1	1 164 095	963 727	1 164 495	12.0	82.8
2004	1 665 709	1 599 294	1 960 909	14.1	96.0	299 550	306 164	122 115	4.9	102.2	51 439	59 088	579 755	135.2	114.9	1 314 720	1 234 042	1 259 039	11.5	93.9
I poł. 2005	867 741	786 316	2 020 169	14.0	90.6	146 551	136 466	130 182	5.3	93.1	30 419	25 597	577 999	114.0	84.1	690 771	624 253	1 311 988	11.4	90.4
wskaźnik 2004/2000 w %%	165.0	187.8	154.2	x	x	81.1	83.9	64.5	x	x	73.7	143.9	119.9	x	x	230.6	277.1	210.2	x	x

Załącznik nr 6 – Wykaz aktów prawnych

1. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. Nr 133, poz. 882 ze zm.).
2. Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 ze zm.).
3. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne (Dz. U. Nr 106, poz. 679 ze zm.).
4. Ustawa z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. Nr 11, poz. 95 ze zm.).
5. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 lutego 2003 r. w sprawie szczegółowego zakresu sprawozdania z działalności komornika (Dz. U. Nr 41, poz. 357).
6. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 24 grudnia 2003 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej komorników sądowych (Dz. U. Nr 232, poz. 2326).
7. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 1968 r. w sprawie czynności komorników (Dz. U. Nr 10, poz. 52 ze zm.).
8. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 23 lipca 2003 r. w sprawie określenia wzorów formularzy oświadczeń o prowadzeniu działalności gospodarczej i o stanie majątkowym (Dz. U. Nr 143, poz. 1387).

Załącznik nr 7 – Wykaz organów, którym przekazano Informację o wynikach kontroli

1. Prezydent RP.
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej.
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej.
4. Prezes Rady Ministrów.
5. Minister Sprawiedliwości.
6. Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.
7. Sejmowa Komisja Sprawiedliwości i Praw Człowieka.
8. Sejmowa Komisja do Spraw Kontroli Państwowej.
9. Sejmowa Komisja Polityki Społecznej.
10. Sejmowa Komisja Rodziny i Praw Kobiet.
11. Senacka Komisja Praw Człowieka i Praworządności.
12. Prezes Krajowej Rady Komorniczej.
13. Prezesi Sądów Apelacyjnych.